Spedizione in abbonamento postale. — Poštnina plačana v gotovini.

Leto LXXV., št. 139 — Ljubljana, petek 19. junija 1942-XX — Cena 40 cent.

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINIJEVA ULICA 5 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 6.— lir, za inozemstvo 15.20 Lir

IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kraljevine Italije in inozemstva ima UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO

Računi pri poštno čekovnem zavodu: Ljubljana štev. 10-351

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO.

Il nemico in ritirata verso la frontiera egiziana

Nuovi successi delle unità motorizzate — Intensa attività aerea — 114 velivoi nemici in tre giorni — Un altro colpo assestato alle unità navali inglesi in fuga

Il Quartier Generale delle forze Armate comunica in data di 18 giugno il seguente bollettino di guerra nr. 750.

Mentre si completa il rastrellamento della sacca di Ain el Gazala, unità motorizzate tedesche e italiane hanno espugnato altri capisaldi nemici nella regione di El Adem. Secondo osservazioni della ricognizione aerea, il nemico ha iniziato il ripiegamento delle sue forze verso la frontiera libico-egiziana.

Intensa è stata anche ieri l'attività della aviazione che ha battuto colonne in ritirata e concentramenti di automezzi. Un grosso deposito di carburante è stato incendiato nelle retrovie avversarie. Le artiglierie contraeree tedesche hanno abbattuto un aeroplano britannico.

Dal giorni 14 al 17 risultano complessivamente distrutti dalle forze aeree italiane e germaniche nel Mediterraneo e in Africa 114 velivoli della RAF. Nelle stesso periodo di tempo sono andati perduti 40 apparecchi dell'Asse.

Alcune unità navali inglesi, durante il ritorno a Gibilterra, sono state raggiunte da nostri velivoli: un cacciatorpediniere è stato colpito da due bombe.

Gli aeroporti di Malta sono stati nuovamente attaccati e bombardati.

Sovražnik se umika proti egiptski meji

Novi uspehi motoriziranih oddelkov — Intenzivno letalsko delovanje — 114 sovražnih letal uničenih v treh dneh — Bežečemu angleškemu brodovju prizadejan nov udarec

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 18. junija naslednje 750. vojno poročilo:

Medtem ko se zaključuje očiščevanje zanke pri Ain el Gazali, so nemški in italijanski motorizirani oddelki zavzeli nadaljnje sovražne postojanke na področju El Adema. Kakor so dognala izvidniška letala, je sovražnik pričel umikati svoje sile proti libijsko-egiptski meji. Delovanje letalstva je bilo tudi včeraj intenzivno. Letala so bombardirala umikajoče se kolone in zbirajoča se motorna vozila. Veliko skladišče pogonskih sredstev v sovražnem zaledju se je vnelo. Nemško protiletalsko topništvo je sestrelilo eno angleško letalo.

Izkazalo se je, da so italijanske in nemške letalske sile v dneh od 14. do 17. nad Sredozemskim morjem in v Afriki uničile 114 angleških letal in je bilo v istem času izgubljenih 40 osnih aparatov.

Naša letala so dohitela nekaj angleških vojnih ladij, ki so se vračale v Gibraltar. Dve bombi sta zadeli en rušilec. Letališča na Malti so bila znova napadena in bombardirana.

Praznik bersaljerov

Operacijsko področje, 19. junija s. 106. obletnico ustanovitve bersaljerov so proslavili bersaljeri, ki se bore v Libiji. Z opravičenim ponosom so bila proslavljena junaška dejanja, zaradi katerih je zbor slaven v zgodovini, zlasti pa tudi v sedanji vojni zaradi nedavnih in najnovejših junaških dejanj zbora v Afriki. Operjeni pešaki so sodelovali junaško pri Sollumu in Baraniu, pri Halfaji in pri najnovejših zmagah v Bir Hakeimu, Alcromi in Ain el Gazali. Vrhovni poveljnik Bastico je v dnevnem povelju omenil junaštva zbora in poveličeval junaštvo tistih bersaljerov, ki se zdaj bore v puščavah s tako neukrotljivo vnemo, ki je značilna za zbor.

Poškodovane angleške vojne ladje se zbirajo v Gibraltarju

Tanger, 19. jun. s. Doznava se, da so se ostanki velikega konvoja, ki je odšel iz trdnjave ponoči dne 13. t. m., vrnili v Gibraltar ob sivem in mračnem dnevu, ki je še povečal bedno sliko maloštevilnih ladij, ki so ušle uničevalnim akcijam letalsko-pomorskih italijanskih sil. Vrnile so se s počasnim tempom in znatno zdelane bojna ladja razreda »Malaya«, nosilka letal »Eagle« in »Argus« in nekatere druge bolj ali manj hudo zadete edinice. S strogimi odredbami je bilo preprečeno, da ne bi radovedneži opazili vračajoče se ladje, toda kljub temu je množica vojakov in civilistov prisostovala žalostnemu povratku. Na pomolih so čakale dolge vrste ambulančnih avtomobilov z osebjem sanitete. Dolgo je trajalo izkrcevanje ranjenih in mrtvih.

Glede odhoda konvoja iz trdnjave ponoči dne 13. t. m. so se izvedele naslednje podrobnosti. Odhod naj bi bil nekaj dnevov prej, toda je bil odložen, ker je zadnji od šestih parnikov z Atlantika prišel v trdnjavo z zakasnitvijo. Ko je bil konvoj končno formiran, so se odločili za odhod. Poveljništvo je v soboto popoldne uprizorilo nekaj lažnih manevrov eskadrilj in edinic, da bi prevarilo budnost radovednežev na obeh obalah ožine. Šest rušilcev je odšlo iz Gibraltarja proti Atlantiku, kakor da bi odšli na običajno križarjenje, kakršno se opravi pred odhodom važnega konvoja. Nekaj ur nato se je v Gibraltar vrnila z Atlantika eskadrila rušilcev, ki pa ni bila ista. Med tem je bilo delovanje letalstva zelo živahno proti Atlantiku, s čimer se je hotela odvrniti pozornost radovednežev, kajti konvoj je bil namenjen baš v nasprotno smer.

Žalosten pogled na maloštevilne edinice, ki so se vrnile v trdnjavo, je vzbudil globok vtis. Ves tisk v Španskem Maroku vidno objavlja vesti o uspehih italijanskega letalstva in mornarice, kakor tudi vesti o uspehih sil osi v Cirenaiki. Te vesti so vzbudile povsod najgloblji vtis.

Lizbona, 19. jun. s. Opazovalci poročajo, da sta se bojna ladja »Malaya« in nosilka letal »Eagle« vrnili v Gibraltar močno zdelani, dočim je težka križarka »Liverpool« tja dospela na pol potopljena. Razen tega so morali spraviti v dok dva rušilca, ki sta bila hudo poškodovana.

Algeciras, 19. junija s. Obe angleški nosilki letal, ki sta se vrnili iz bitke v Sredozemskem morju v Gibraltar dne 17. t. m., sta izkrcali 8 mrtvih in 34 ranjencev. Število ranjencev, ki so bili prepeljani v bolnice, se je dvignilo na 140. Poročajo nadalje, da so Angleži z mornariškim obredom med potjo v Gibraltar potopili nad 60 mrtvih.

S fronte v Sredozemskem morju, 19. jun. s. (Poročilo posebnega dopisnika agencije Stefani.) Uspeh italijanskih letalskih sil v Sredozemskem morju dne 14. in 15. junija je take vrste, da mora sovražnik v njem premišljati. Dne 14. in 15. junija so angleški konvoj spremljale znatne pomorske sile, med njimi ena bojna ladja tipa »Malaye«, dve nosilki letal, nekaj križark in kakih 20 rušilcev. Po dveh dneh silovitih letalskih napadov nobena bojna ladja, razen dveh križark, ni mogla spremljati in slediti ostankom sovražnega konvoja v Sicilijskem kanalu. Bojna ladja in obe nosilki letal sta se morali kasno popoldne dne 14. junija vrniti in se usmeriti proti Gibraltarju zaradi poškodb, ki so jih prizadejali bombniki, strmoglavci in torpedna letala.

Konvoj so najprvo napadle naše podmornice, ki so dosegle prvi uspeh. Naše letalske skupine, ki so intervenirale brž ko je konvoj prišel v akcijsko področje letalskih oporišč na Sardiniji, so našle konvoj v strnjeni formaciji. Protiletalska obramba z ladij je bila silovita in zaradi nje smo imeli prve izgube tega dne. Kasneje je naša skupina bombnikov s Sardinije ponovila napade, ki so trajali do 18. ure z uspehi, ki jih je omenilo vojno poročilo. Nato so stopile v akcijo letalske sile z oporišč v Siciliji. Ob 19. uri je močna skupina bombnikov, strmoglavcev in torpednih letal ob spremstvu lovcev napadla istočasno konvoj na morju pred francoskim oporiščem Bizerto. Uspeh tega napada je bil katastrofalen za sovražnika.

Doseženi so bili: 1. Večji del pomorskega spremstva se je moral poškodovan vrniti. 2. Konvoj je bil razpršen in razpršile so se tudi preostale ladje, ki so ga spremljale. 3. Ponavljajoči se napadi nemških letalskih sil ob mraku, kakor tudi ofenzivni ponočni izvidniški poleti italijanskih bombnikov, ki so trajali vso noč, so onemogočili sovražniku, da bi se zopet strnil. 4. V noči od 14. na 15. junij se je sovražni konvoj zaradi razpršitve svojih sil močno zakasnil v plovbi in se je moral sam usmeriti proti Malti. 5. V jutru dne 15. t. m. je bil konvoj, ki se je zopet organiziral ob spremstvu dveh križark in več rušilcev, v krizi ter je bil prisiljen tvegati pot v Siciljskem kanalu proti Pantelleriji, kjer je naša 7. pomorska divizija dosegla odlično zmago. 6. Po pomorski akciji naše 7. divizije so bile maloštevilne preostale ladje dokončno napadene od italijansko-nemških letalskih sil. V dveh dneh je bilo okrog 50 sovražnih torpednih letal, bombnikov in lovcev sestreljenih od naših lovcev. Med tem ko je bila naša pomorska divizija v akciji proti sovražnim pomorskim silam, je skupina sovražnih torpednih letal napadla naše ladje. V hudi borbi je bilo sestreljenih 5 angleških torpednih letal. Italijansko letalstvo je v teh dveh dnevih doseglo sijajno zmago nad angleško mornarico, zmago, ki ne bo nikoli pozabljena.

Potrtost v Londonu

Stockholm, 19. junija s. Švedski dopisniki iz Londona so včeraj poročali, da se položaj v Libiji v zadnjih 24 urah ni znatno spremenil. Kljub temu se ni zmanjšala potrtost, ki vlada že nekaj dni v javnosti. Dopisnik »Timesa« iz Kaira poroča, da se je sreča nasmehnila odločno sovražniku zaradi tega, ker je močnejši v tankih in topništvu. Os je kakovostno in količinsko močnejša v zraku in pri uporabi vseh vrst modernega orožja. Novi nemški tank, model »4« je bil pravcato odkritje v vsakem pogledu. Angleški poraz, nadaljuje, dopisnik, gre na račun pomanjkanja motornih sredstev. Če bodo angleške sile v Libiji poražene v tej bitki, bo krivo bolj pomanjkanje oskrbe in počasnost vojne proizvodnje kot pa oficirji in vojaki, ki upravičeno pričakujejo od angleške in ameriške notranje fronte tolik napor, kakršnega sami nudijo v puščavi. V Londonu pričakujejo, da bo bitka v puščavi imela hude politične posledice, kakor prejšnji angleški porazi in bo povzročila pravcati vihar v parlamentu.

Bojazen Avstralije

Carigrad, 19. jun. s. Astralski ministrski predsednik Curtin je govoril v Melbournu in izjavil: Javno povem, da Avstralijo lahko izgubimo. Neposredno nam grozi nevarnost invazije. Omenil je tudi sedanje borbe v Libiji in priznal poraz zavezniških sil ter dodal, da bi imel popoln poraz zaveznikov na Srednjem vzhodu hude posledice za Avstralijo.

Vojna na morju

Lizbona, 19. junija. s. Ameriško mornariško ministrstvo javlja, da so osne podmornice potopile dve ameriški trgovinski ladji in hudo poškodovale tretji tovorni parnik.

Obroč okrog Sevastopolja vedno ožji

Z neprestanimi napadi prodirajo nemške čete vedno globlje v sovjetski trdnjavski in obrambni sistem — Kljub srditi obrambi se odpor sovražnika vedno bolj lomi

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 18. jun. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

V borbi za Sevastopolj so pehotni in pionirski oddelki, podprti od topništva in letalstva, zavzeli v hudi borbi glavne utrdbe na severnem področju, med njimi utrdbo »Maksim Gorki«, ki je najmodernejša in najmočnejša v sevastopolski trdnjavi. S tem smo se približali dalje na 3 km glavnim severnim utrdbam. Na južni strani Sevastopolja so zavzele kljub ogorčeni obrambi nemške in rumunske čete važne višinske postojanke. V luki je letalstvo uničilo veliko skladišče vojnih potrebščin in oskrbovalno ladjo.

V srednjem odseku vzhodne fronte so se nadaljevali boji proti razpršenim sovražnim oddelkom.

Na fronti pri Volhovu so se tudi včeraj izjalovili hudi sovražnikovi napadi.

V luki Murmanska so letala bombardirala oskrbovalne ladje. V borbi s sovražnikovim letalstvom je bilo pri tem sestreljenih 11 sovjetskih letal.

V severni Afriki je 8. angleška armada razbitih v dva dela. En del se je umaknil v Tobruk, močni nemški in italijanski tankovski oddelki pa zasledujejo drugi del umikajočih se sovražnikovih čet proti Bardiji. Južno od Tobruka so bile zavzete angleška oporišča in nekatere puščavske utrdbe. Oddelki nemških in italijanskih letal so prizadeli bežečemu sovražniku hude izgube ljudi in orožja.

Pri razbitju konvojev je odlično sodeloval oddelek nemških brzih čolnov pod vodstvom pomorskega poročnika Kanade. Ta oddelek je torpediral dve angleški križarki. Ena je bila zadeta z dvema torpedoma in se je bržkone potopila. Že pri prejšnjih akcijah je potopila 1 rušilec, 1 spremljevalno ladjo, 1 ladjo za borbo proti podmornicam in 15.000 ton trgovskega ladjevja.

Na Atlantiku so nemške podmornice, kakor je bilo objavljeno že s posebnim poročilom, potopile v močno zavarovanem konvoju 7 ladij s skupno 34.000 br. reg. tonami. Nadaljnja ladja je bila hudo poškodovana s torpedom. Na Karaibskem morju je bilo kljub močni ameriški obrambi uničenih 12 ladij s skupno 75.000 br. reg. tonami. Tako je izgubilo sovražnikovo trgovsko brodovje nadaljnjih 19 ladij s skupno 109.000 br. reg. tonami.

V vodah okrog Anglije je potopilo letalstvo v pretekli noči 2 ladji s skupno 5000 br. reg. tonami, 3 nadaljnje ladje pa so bile poškodovane z bombami.

Angleško letalstvo je izgubilo v času od 3. do 15. junija 307 letal, od teh 137 nad Sredozemskim morjem in v severni Afriki. V istem času smo izgubili v borbi proti Angliji 71 lastnih letal.

Vedno hujši pritisk

Nemške čete prodirajo vedno globlje v sovražne obrambne naprave — Letalstvo v neprestani akciji

Berlin, 19. junija. s. Iz vojaškega vira se doznava, da so nemške čete ob zori v sredo napadle utrjene postojanke v severnem odseku sevastopoljske fronte. Napad, ki je bil izveden po močni topovski pripravi ob sodelovanju letalstva, se je razvil proti sovjetskim položajem severno od Severnuje. Pehota in inženjerci so se s ponovnimi akcijami polastili številnih strateških točk, ki so življenjske važnosti za nadaljnji odpor vsega utrjenega sistema na tem odseku. Nastali vdor na tej fronti je bil postopoma razširjen ter še povečan s padcem velike utrdbe »Maksim Gorki«.

Sovjetski odpor je v večjem delu utrjenega pasu Sevastopolja strt. Boljševiki ne bodo mogli več braniti teh položajev, kajti nemški napad je bil tako nagel in silen, da boljševiki niso utegnili izvesti potrebnih del za obrambo. Bojišče, posejano s trupli in ruševinami, poškodovanim orožjem vseh vrst, je nudilo fantastično sliko o silnosti napada. Cele ure so si napadi sledili vedno ob podpori najhujšega topovskega ognja in neutrudnega bombardiranja strmoglavcev. Sovražnik je zaman poizkušal tudi z uporabo mornariških edinic zaustaviti nemške čete.

Brezuspešni so bili tudi poizkusi izkrcanja na drugih točkah Krima, s katerimi naj bi se olajšal pritisk na branilce Sevastopolja. Sovražnik je napadel s torpednimi čolni pristanišče Jalto, toda nemške obalne baterije so sovražnika odbile in potopile tudi en torpedni čoln. Pri Tahramu, severno od Kerča, so se sovražne skupine skušale izkrcati v majhnih čolnih, toda tudi ta poizkus ni uspel in en čoln je bil potopljen.

Predvčerajšnjim so skupine bombnikov in strmoglavcev brez odmora silovito bombardirale vse utrjene postojanke, topovske položaje in tanke. Popolnoma uničeni so bili številni topovi in baterije metalcev bomb.

Več baterij, ki so ogrožale nemške akcije z boka, je bilo onesposobljenih za borbo z bombami in orožjem eskadrilj nemških bojnih letal. Druge letalske bojne skupine so izvedle učinkovite napade na železniške naprave in na topove, montirane na vagonih v južnem delu sevastopoljske fronte. Bombe so raztrgale dolge odseke proge in so popolnoma uničile mnogo topov. Ob tem letalskem bombardiranju je imel sovražnik najbolj krvave izgube.

Tudi oskrbovanje Sovjetov, ki so zaprti v sevastopoljski trdnjavi, je bilo hudo prizadeto. V teku letalskih napadov so bile bombardirane tudi pristaniške naprave v mestu, kjer je bilo potopljenih 7 natovorjenih ladij, druge trgovinske ladje pa so bile hudo poškodovane. Nemški lovci, ki so spremljali bombnike in strmoglavce, so sestrelili v letalskih dvobojih 7 sovražnih letal.

S finskega bojišča

Helsinki, 19. junija. s. V zapadnem odseku fronte v Karelijski ožini je finsko topništvo z metalci granat gladko odbilo dva močna sovjetska napada. Izvedena ob podpori ognja vsega orožja in umetne megle. Na Aunuški fronti je finsko topništvo učinkovito obstreljevalo velika sovjetska taborišča neposredno za prvimi črtami in je uničilo številna gnezda težkega orožja. V vzhodnem pasu je bil odbit sovjetski napad s krvavimi izgubami za sovražnika. Na fronti vzhodne Karelije je bil medsebojni nadlegovalni ogenj topništva in na nekaterih točkah silno streljanje nasprotnega topništva. V severnem odseku so delovale patrulje. Na Ladoškem jezeru so obalne baterije preprečile, da se sovjetska patrulna ladja ni približala finski obali. Včeraj ponoči je sovjetsko letalstvo skušalo trikrat bombardirati Kotko, pa je bilo vedno odbito s protiletalsko obrambo. Sovjetska letala so bombardirala okolico Lovise in obljudeno središče Hahdenpohije.

Atentatorji na Haydricha v Pragi izsledeni

Prišli so iz inozemstva ter se spustili iz angleških letal — Skrivali so se v neki cerkvi

Berlin, 19. junija. s. Uradno poročajo iz Prage, da so s pomočjo obširnih sledov, ki jih je odkrila državna policija, našli morilce protektorjevega namestnika za Češko in Moravsko policijskega generala Haydricha in sicer v neki cerkvi v mestu, ki je bila morilcem dolgo časa pribežališče. Morilce so zajeli in ubili. Obenem so bili likvidirani njih neposredni pajdaši. Vsi so češke narodnosti in so se utihotapili v protektorat s pomočjo angleških letal, da bi izvršili atentat.

Smrt zaslužnega soborca kancelarja Hitlerja

Monakovo, 19. jun. s. Po dolgi, hudi bolezni je umrl rajhslajter Adolf Hühnlein, poveljnik narodno-socialističnega motoriziranega zbora.

General Adolf Hühnlein, rajhslajter narodno-socialistične stranke in šef motoriziranega zbora, se je rodil leta 1881. Takoj po vojni je sodeloval kot šef glavnega stana zbora prostovoljcev generala v. Eppa v borbi proti komunistom v Porurju. Dne 1. oktobra 1923 je stopil iz vojaške službe in se je mesec dni nato udeležil zgodovinskega pohoda v Feldherrenhalle skupno s Hitlerjem. Bil je aretiran in je prestal šest mesecev ječe v trdnjavi Lanzberg, kjer je bil zaprt tudi Hitler. Leta 1930 mu je Hitler poveril organizacijo motoriziranega zbora. Sedem let kasneje je bil povišan v generala. V teku te vojne si je pridobil zasluge kot organizator motoriziranih transportov. Bil je ustanovitelj znanih transportnih brigad motoriziranega zbora.

74. rojstni dan regenta Horthyja

Budimpešta, 19. junija. s. Vsa Madžarska je proslavila 74. rojstni dan regenta Hortyja. Vojaške parade so bile v vseh večjih mestih. Listi so posvetili svoje uvodnike temu dogodku in poudarjajo predvsem regentovo delo za obnovo države ter podčrtavajo, da se je okrog regenta strnil ves madžarski narod. Snoči je po radiu govoril predsednik ministrskega sveta Kallay in je izjavil med drugim, da je zmaga edina želja madžarskega naroda. Madžarski narod je ponosen na to, da se pod vodstvom človeka, ki je vedno visoko dvigal protiboljševiško zastavo lahko bori ob strani svojih velikih zaveznikov v obrambi evropske civilizacije proti moskovskemu barbarstvu. V budimpeštanski vojaški akademiji je bila vojaška svečanost in ob tej priliki so napredovali v podporočnike številni gojenci akademije. Vzpodbudne besede je spregovoril mladim oficirjem šef glavnega stana general Szombathely. Listi so objavili z velikim poudarkom brzojavke, ki sta jih regentu poslala Kralj in Cesar in Hitler.

Vojna na Kitajskem

Peking, 19. jun. s. Poveljnik japonskih sil, ki operirajo v Severni Kitajski, je povedal v pregledu operacij v mesecu maju, da je padlo skupno 19.574 Kitajcev, ujetih pa je bilo 20.892 Kitajcev. Japonske čete so se borile proti 219.000 kitajskim vojakom v 1324 spopadih in so zajele ogromne količine vojnih potrebščin. V mesecu maju so japonske sile nadaljevale z očiščevalnimi operacijami v pokrajinah Hopej in Šantung.

Čangkajšek na fronti

Tokio, 19. jun. s. Iz Nankinga poročajo, da je Čangkajšek zaradi padca Fučova dospel na fronto v Čekijangu, da bi reorganiziral raztepene čete svoje vojske. Maršalov obisk je trajal nad dva tedna, vendar poizkusi in poizkusi njegovega glavnega stana niso uspeli zaradi japonskega prodora, s katerim je bila uničena sovražna obramba v tretjem čungkinškem pasu.

Veliko razdejanje v Dutch Harbouru

Tokio, 19. junija. s. V teku napada japonskih pomorskih sil na ameriško oporišče Dutch Harbour dne 4. in 5. t. m. so Japonci sestrelili ali hudo poškodovali 21 sovražnih letal ter uničili večji del vojaških naprav v oporišču. Napad je bil izveden v neugodnih vremenskih prilikah. Bilo je megleno in deževalo je. Tako vreme je skoraj stalno v Severnem Pacifiku. Ob pričetkr napada se je japonsko letalo spopadlo z 10 Curtisi, katere je v nekaj minutah vse sestrelilo. Kmalu nato se je pojavilo 8 dvomotornih hidroplanov, ena leteča trdnjava, en težki dvomotorni bombnik in en velik hidroplan, ki so bili drug za drugim sestreljeni ali hudo poškodovani. V oporišču Dutch Harbour so japonske bombe povzročile nepopravljivo škodo, zlasti v teku napada dne 5. t. m. Zažgana in uničena so bila velika skladišča goriva. Žrtev plamenov je bil tudi prostorni hangar z vsemi letali. Japonci so izgubili 5 letal. Sovražnik pa je izgubil mnogo več letal kot jih je najavil.

Imperializem Moskve

Kodanj, 19. junija s. Danski narodno socialistični list »Foedrelandet« objavlja razgovor z nekim višjim oficirjem sovjetske armade, ki je zdaj vojni ujetnik. Ta je izjavil, da Sovjete vodi imperialistična ideja Velike Rusije. Sovjeti ne morejo trpeti sosedstva majhnih držav ob svoji severni meji. Po zasedbi Finske bo Rusija smatrala Švedsko in Norveško za svoj življenjski prostor in zaradi tega bo treba zasesti tudi ti dve državi. Sovjeti so s protimilitaristično propagando prispevali k razorožitvi skandinavskih držav, da bi s tem dosegli svoje imperialistične sanje. List poudarja, da se te izjave skladajo z zadnjimi Cripps-ovimi trditvami, da Sovjeti ne morejo dovoliti, da bi bile majhne države napadalna oporišča proti Rusiji.

Obnovite naročnino!

Atentator na italijansko restavracijo prijet

Včeraj popoldne ga je neki miličnik izsledil v osebi 22letnega študenta Milana Česnika

Naglo, kakor se širijo dobre vesti, se je včeraj pozno popoldne izvedelo, da je miličnik, ki pripada informacijski službi pri poveljstvu Grenadirske divizije, prijel komunista, ki je vrgel bombo v »Italijansko restavracijo«, kjer je smrtno ranila fašistko Ariello Reo in ranila še 4 druge Italijane. Vest je bila sprejeta z odkritim zadovoljstvom. Ni bil izločen iz družbe le nevaren zlikovec, marveč pravica je položila svojo trdo roko na barbarskega zločinca, ki je hladnokrvno napadel nedolžne, ubil eno ženo in ranil drugo. Potek dogodkov, ko je bil prijet, in dejanja, ki jih je izvršil zločinec, ki je bil že prej znan kot nevaren komunist, pričajo sami po sebi o težki krivdi, ki je obremenjevala njegovo dušo.

Takoj po eksploziji bombe so se pričeli zbirati podatki o tragičnem dejanju in preiskovalni organi so pričeli nemudoma naglo delovati. Pričevanje ljudi, ki so bili v bližini gostilne, in druga dognanja, so po preteku enega tedna jasno pokazala, da je strašno dejanje moral storiti 22-letni študent, Milan Česnik, o katerem je že šel glas, da je zloglasni vodja »trojke« terorl. stev in da deluje kot zvezni element med komunistično centralo v Ljubljano in oboroženimi krdeli, ki operirajo v pokrajini.

Informacijski organi divizije so s posrečeno operacijo prišli do dveh zločinčevih fotografij. Eno izmed teh fotografij je prejel tudi miličnik, dodeljen zgoraj omenjeni službi. Na primeren način je opravil zasledovanje in uspelo mu je dognati kraj, kjer bi se moral zadrževati Česnik. Snoči okrog 17. ure se je postavil pred dotično hišo in kmalu se je pred njim pojavil mož s slike.

V hipu ga je opazil, prepoznal in ustavil. Ko ga je preiskal, je našel pri njem ponarejeno identitetno izkaznico, glasečo se na ime Ivana Briclja. Toda slika na njej je bila povsem enaka oni, ki jo je imel miličnik v žepu in nič manj enaka oni, ki so jo nekaj dni prej zaplenili v nekem uradu, kjer je bil neki uradnik aretiran zaradi ponarejanja osebnih izkaznic. Miličnik je pozval aretiranca, naj mu sledi v bližnjo vojašnico Viktorja Emanuela in oba sta se napotila tja, ko je komunist po nekaj korakih, ko sta bila blizu vežnih vrat neke hiše, nenadoma s pestjo udaril miličnika in se pognal skozi vrata po stopnicah ter miličniku izginil izpred oči.

Toda Črna srajca ni izgubila prisotnosti duha. Takoj si je opomogla od udarca in se pognala za Česnikom ter ga dohitela, ko je baš nameraval vstopiti v neko stanovanje. Miličnik je oddal dva strela in je zadel zločinca. Pozval ga je, naj se ustavi. Ta je dvignil roke, kakor da bi se hotel predati. Bilo pa je to le navidez. Zbral je moči in ko se mu je miličnik približal, je naglo spustil roke in butnil vojaka ter pričel spet teči po stopnicah v drugo nadstropje. Ta drugi beg je bil kratek. Več krogel ga je zadelo, tako da je padel. Nekaj trenutkov pozneje je bil v vojaški bolnišnici, kjer so dokončno dognali njegovo teroristično dejanju in tudi ugotovili, kako je dovršil svoje poslednje zločinsko delo.

Delo, ki ga je opravil miličnik, pa je želo toplo pohvalo vseh poveljnikov in vseh onih, ki so zanj izvedeli. Visoki Komisar je bil takoj obveščen o aretaciji in je izrazil svoje zadovoljstvo spričo sijajne operacije. Določil je posebno nagrado za pogumnega miličnika.

Pravda zaradi nad 10.000 lir vredne zlate doze

Obtoženec trdi, da jo je kupil, tožilec pa, da mu jo je samo zastavil

Ljubljana, 19. junija

Pred sodnikom poedincem okrožnega kot kazenskega sodišča dr. Rantom se je včeraj zagovarjal 36letni ljubljanski dentist, po rodu iz Varaždina. Obtožnica, ki jo je zastopal državni tožilec Sever, ga je dolžila utaje po § 318. na škodo laboranta lekarne v Zalečaru J. F. Predmet utaje je zlata doza, vredna po obtoženčevem zatrjevanju največ 5000 lir, po zatrjevanje oškodovančevega odvetnika dr. Mačka pa najmanj 10.000 lir. Cene so mišljene za dobo ob lanskem prevratu.

Že nekaj mesecev pred lansko vojno je stanoval pri dentistu oškodovani J. F., katerega starši so bogati posestniki. Bil je še visokošolec in imel je na razpolago od doma precej denarja. Rad je zahajal v prijetno družbo in mu je tako denar vedno šel naglo izpod palca. Stanovanja pa ni plačeval, čeprav ga je dentist večkrat terjal. Ob prevratu ga je zaskrbelo, kaj se godi na njegovem domu. Odločil se je, da takoj odpotuje. Imel pa ni denarja in tako se je domislil, da bi zastavil dragoceno zlato dozo, ki jo je dobil od matere za spomin. Stopil je k dentistu in mu jo ponudil — v zastavo odnosno v nakup. Izpovedi obtoženca in njegovih prič ter oškodovanca in njegovih prič so si tukaj namreč v diametralnem nasprotju.

Obtoženec pripoveduje, da mu jo je prodal. Prišel je k njemu z veliko naglico, češ da mora nujno odpotovati. Ponudil mu je dozo in zahteval okoli 10.000 lir. Toda obtoženec na tako visoko ceno ni hotel pristati in, kakor sam pripoveduje, je oškodovanca pozval, naj bi šla skupno h kakemu urarju, ki bi povedal, koliko vsebuje doza zlata in koliko je vredna. Oškodovanec je odvrnil, da ne utegne izgubljati časa. Končno mu je dentist ponudil 1900 lir, dvokolo in mu vštel okoli 800 lir za neporavnano stanarino. Oškodovanec je bil baje s tem zadovoljen in pristal je, da je odtlej doza dentistova last. Kasneje jo je ta stehtal in je ugotovil, da vsebuje 221 g čistega zlata, ki je bilo tedaj po 22.80 lire gram. Dozo je pretopil in zlato uporabil v svoji ordinaciji za popravilo zob svojih pacientov.

Oškodovanec odnosno priče in obtožba pa zatrjujejo, da je bila doza samo zastavljena za zgoraj navedeno vrednost z izrečnim pogojem, da sme dentist, če bo potreboval denar, zahtevati povrnitev vsote proti vrnitvi doze. Isto pravico je imel seveda tudi oškodovanec odnosno njegova žena. Toda ko je žena prišla k njemu, da bi rešila dozo, ji je dentist ni hotel izročiti. Kakor izjavljajo priče, naj bi bil izjavil, da hoče tudi on nekaj zaslužiti.

Sodnik je skušal med strankami doseči poravnavo. Ker pa je zastopnik oškodovanca vztrajal predvsem na vrnitvi doze ali plačilu v denarju okoli 10.000 lir, so se poravnalni poskusi razbili. Obtoženec je bil pripravljen plačati le toliko, kolikor je oškodovanec na podlagi kasnejše ugotovitve vrednosti doze (okoli 5000 lir) dobil premalo. Včeraj so bile zaslišane nekatere priče, ki so v sorodu z oškodovancem, in so izpovedale v smislu njegovih trditev. Sodnik je sprejel predlog tako obrambe kakor obtožbe, da se zaslišijo potem zaprosila še nekatere priče, ki bivajo v inozemstvu. Razprava je bila prekinjena.

»To, kar je v obtožnici, je zame žaljivo!«

Ne, gospod sodnik, ne čutim se popolnoma nič krivega. Mene se obtožnica nič ne tiče. S polhovim plaščem tožiteljice je imel opraviti samo moj pomočnik. To, kar je v obtožnici, je zame žaljivo!«

Tako je odgovoril na sodnikovo vprašanje o krivdi neki ljubljanski 42letni krznarski mojster in se pri tem obrnil na svojega sotovariša na zatožni klopi, kakor bi hotel reči: evo grešnika. Ta, ki je njegov pomočnik, je ponižno sedel poleg svojega delodajalca in ko se je sodnik obrnil nanj za pojasnila, je plašno odgovarjal:

S tožiteljico se delj časa poznam in doslej smo se vedno dobro razumeli. Nekega dne mi je prinesla že star, malce oguljen polhov plašč in muf ter me vprašala, če bi ga bilo mogoče v krznarski trgovini, kjer sem zaposlen, prodati. Iz usluge sem ji obljubil, da ji ga bom prodal. Prinesel sem ga v tgovino in gospodar je napisal hranilni list, kakor da bi ga trgovina sprejela v komisijsko prodajo. Kmalu se je ponudila prilika in prodal sem ga nekemu italijanskemu kupcu za 1600 lir. Delodajalec za prodajo ni vedel, ker sem postopal na svoj račun. Tožiteljici sem potem dal 1000 lir, sam si pa pridržal 600 lir.«

Obtožnica pa trdi, da sta ji obtoženca obljubila prodati plašč za 3000 lir in da je bil res tudi prodan za 3500 lir. Od tega naj bi bil lastnik trgovine obdržal 1300 lir, pomočnik 1200 in je ostalo v znesku 1000 lir dobila tožiteljica. Oba obtoženca pa te navedbe zanikata. Lastnik je predlagal zaslišanje treh prič, njegovih uslužbencev, ki bodo potrdili njegov zagovor. Tudi zastopnik tožiteljice je predlagal zaslišanje priče, ki je slišala izjave v smislu navedb obtožnice. Razprava je bila preložena.

16.000 lir »posredovalnine« za parcelo, vredno 25.000 lir

51letni letni trgovec Drago je bil že večkrat kaznovan zaradi obrtne prevare in tudi zaradi ponarejanja listin. Včeraj se je zagovarjal pred sodnikom, ker je hotel kot posredovalec pri nakupu neke gozdne parcele zaslužiti poleg obljubljene mu 2%ne provizije še 16.000 lir na lastno pest. Gre za neko parcelo v izmeri 2000 kv. m. S prodajalcem Jernejem se je Drago dogovoril za ceno 12.5 lire za kv. m ali skupno 25.000 lir. Kupcu pa je zatrjeval, da stane svet tam, kjer leži omenjena parcela okoli 25 do 40 lir kv. m, da zahteva prodajalec 28 lir za kv. m in da mu bo on že zbil ceno vsaj na 22 lir za kv. m. Kasneje mu je ves vzhičen povedal, da je dosegel celo še nižjo ceno, in sicer 20.5 lir za kv. m. Pri tem pa je Drago skrbno pazil, da prodajalec in kupec nista prišla nikoli v osebne stike. Tudi notarsko pogodbo je šel sam podpisat s prodajalcem. Kupec mu je dejansko plačal za parcelo 41.000 lir, on pa je od tega odštel prodajalcu 25.000, ostalo pa spravil v svoj žep poleg 2% posredovalnine. Toda kupec je kmalu zvedel, kako ga je Drago prevaril in vložil je kazensko tožbo.

Razen tega je obtožnica Draga bremenila, da je hotel nekega Avgusta opehariti za 400 do 500 lir. Natvezel naj bi mu bil, da je v nevarnosti, ker se mu hočejo zlobni ljudje maščevati. Drago pa mu za malenkostno vsoto s svojimi vplivnimi zvezami lahko pomaga. Toda Avgust Dragu ni verjel in mu tudi ni dal nobenega denarja.

Obtoženec je v obeh primerih zanikal krivdo. Glede drugega je izjavil, da ga je moral Avgust napačno razumeti, ker mu je samo svetoval, naj se obrne na neko osebo, ki mu bo napisala vlogo v italijanskem jeziku za honorar 40 do 50 lir. Tudi v prvem primeru je nedolžen, vendar iz njegovega zagovora ni bilo jasno, kako misli to svojo nedolžnost.

Ker glavna priča ni prišla, je sodnik razpravo prekinil in jo preložil na kasnejši čas.

Z Gorenjske

— **Tretja zbirka za nemški Rdeči križ.** Tretja zbirka za nemški Rdeči križ po hišah je vrgla na Koroškem in Gorenjskem 297.000 mark. V radovljiškem okraju so nabrali 12.000, v kranjskem 16.400, v kamniškem pa 11.500.

— **Nova grobova.** V Boh. Srednji vasi je nepričakovano umrl znani lovec in gorski vodnik Franc Škantar. Po krajši bolezni je umrl v bolnici v Celovcu, delavec Valentin Strgar iz Koprivnika.

— **Sestanek staršev na Jesenicah.** Jeseniška meščanska šola je priredila 10. t. m. za starše svojih učencev in učenk sestanek, na katerem je mladina pokazala svoje znanje. Po pozdravu je govoril skupinski vodja župan dr. Klein o gojitvi pesmi v alpskih deželah in o vzgojnem delu nemške šole na Gorenjskem. Začrtal je pot, ki naj jo hodi gorenjska mladina. Šolski vodja Hofer je orisal namen in pomen meščanske šole. Sledilo je več nastopov mladine. Na programu so bile razne pevske in telovadne točke.

Obvezno cepljenje proti tifusu

Ljubljana, 18. junija

Cepljenje proti tifusu, ki je obvezno za razne poklice, bo mestni fizikat opravil tudi letos, in sicer prihodnji teden od 22. do 27. junija.

To cepljenje obstoji v zaužitju 8 tablet v štirih zaporednih dnevih. Tablete je treba zaužiti na tešče, ker le tako zaužite razvijejo pričakovani zaščitni učinek proti tako nevarnemu tifusu. Tudi najbolj občutljiv želodec te tablete, na tešče zaužite, brez vsakih motenj dobro prenese.

Mestni fizikat bo v svojih prostorih v Mestnem domu vsak dan prihodnjega tedna od 7.30 do 9. ure razdeljeval zaščitne tablete in nadzoroval zauživanje.

Za to cepljenje prihajajo v poštev v prvi vrsti mlekarice in služkinje, ki so zaposlene z molžo, nadalje raznašalke in prodajalke mleka, vse perice in tudi vse nabiralke in raznašalke perila.

Pravilno je, da začno vse s ponedeljkom ter bo tako cepljenje končano že prihodnji teden, četudi bi kak dan zaradi nepredvidenih ovir izpadel.

Zaživanje tablet v daljših presledkih ni učinkovito. Sicer pa zaščitno cepljenje proti tifusu obvaruje človeka pred obolenjem le za omejeno dobo, zato se morajo vse že lani cepljene osebe sedaj znova cepiti.

Mestni fizikat bo za opravljeno cepljenje izdal pismena potrdila, ki jih bo treba ob revizijah predložiti oblasti. Cepljenje je obvezno in je vsak neopravičen izostanek strogo kazniv.

Kazni zaradi prestopkov obrtnih predpisov

Urad za kontrolo cen pri Visokem komisariatu objavlja:

Kr. Kvestura je od 1. do 15. junija t. l. izrekla naslednje kazni zaradi prekrškov tržnih uredb in zaradi prepovedane špekulacije:

Zaradi povišanja cen: Černak Marija, prodajalka, Dobrunje 19, 5 dni zapora in 300 lir globe; Ocvirk Franc, mesar, Povšetova ulica 38, 500 lir globe; Putrich Jerica, prodajalka, Dolenjska cesta 6. 3 dni zapora in 400 lir globe; Jeglič Franc, ravnatelj, Šmartinska cesta 19, 2000 lir globe; Žunič Štefanija, prodajalka, Tyrševa cesta 52, 50 lir globe; Jalen Frančiška, prodajalka. Opekarska cesta 6. 2 dni zapora, 200 lir globe; Krže Ivana, prodajalka, Križevniška ulica 9, 5 dni zapora, 1000 lir globe; Bolta Ivan, prodajalec. Krakovska ulica 20, 5 dni zapora in 400 lir globe; Dolinšek Josip, mesar, Ižanska cesta 46, 5 dni zapora, 500 lir globe; Dolinšek Alojzija, gospodinja, Ižanska cesta 46, 7 dni zapora, 500 lir globe; Živec Frančiška, prodajalka, Ljubeljska cesta 9, 200 lir globe; Fakin Rudolf, prodajalec. Celovška cesta 53, 200 lir globe; Hočko Marija, prodajalka, Pod Ježami 17, 200 lir globe; Vrhovšek Frančiška, prodajalka, Beljaška cesta 22, 2 dni zapora, 200 lir globe.

Zaradi opuščene prijave pravilno kupljenih copat: Jaklič Frančiška, trgovka, Mestni trg 6, 500 lir globe.

Zaradi prodaje mila brez naznačenih cen: Kadunc Vladimir, trgovec, Resljeva cesta 3, 10 dni zapora, 2000 lir globe; Pogačar Karolina, gospodinja, Berbičeva ulica 7, 10 dni zapora, 500 lir globe; Akinfjev Aleksander, lastnik tvrdke »Ava«, Medvedova cesta 4, 5 dni zapora, 500 lir globe.

Zaradi skrivne izdelave in prodaje piškotov: Gmajnar Anton, pek, Cerkvena ul. 19, ovaden sodni oblasti, blago zaplenjeno; Boc Franc, slaščičar, Pokopališka ulica 33, ovaden sodni oblasti, blago zaplenjeno.

Zaradi prodaje blaga brez odrezkov oblačilne izkaznice: Krenos Ivana, trgovka, Zalog 7, ovadena sodni oblasti.

Zaradi prodaje kruha brez odrezkov krušne nakaznice: Novak Ivan, pek, Sv. Petra cesta 76, ovaden sodni oblasti, prepoved obrata za 30 dni; Mole Mihael, pek, Staničeva ulica 17, ovaden sodni oblasti in prepoved obratovanja za 30 dni; Pavletič Vladimir,, pek, Sv. Petra cesta 25, ovaden sodni oblasti; Pretnar Alojzij, pek Vodnikova cesta 69, ovaden sodni oblasti; Pretnar Josip, pek, Podmilščakova ulica 57, ovaden sodni oblasti; Bizjak Ivan, pek, Gosposvetska cesta 7, ovaden sodni oblasti.

Zaradi prodaje mesnih jedi v prepovedanih dneh in zaradi opuščene sestave jedilnega lista: Rajčevič Aleksander, gostilničar, Vidovska ulica 2, 1000 lir globe.

Zaradi nedovoljenega nakupa teletine: Derganc Heda, posestnica, Petrarkova ul. 4, 500 lir globe.

Zaradi opuščene prijave nakupa prašičev: Borštnik Marija, posestnica, Gostilničarska ulica 4, 500 lir globe; Pust Viktor, posestnik, Kraška ulica, 500 lir globe; Kržišnik Leopold, vratar, Trdinova ulica 7, 500 lir globe; Kretič Ivan, upokojenec, Cankarjeva ulica 3, 500 lir globe.

Zaradi opustitve vidno označenih cen: Košir Ana, prodajalka, Kozarje, 400 lir globe; Kokalj Ana, prodajalka, Ježica 56, 400 lir globe; Novak Frančiška, prodajalka Zalog 93, 400 lir globe; Čarman Ivana, gospodinja, Prešernova ulica 3, 400 lir globe; Strah Amalija, gospodinja Sostro 29, 400 lir globe; Somrak Ana, prodajalka, Zaloška cesta 143, 400 lir globe.

Zaradi nakopičevanja moke: Salami Pasquale, gostilničar, Gosposvetska cesta 16, ovaden sodni oblasti, blago zaplenjeno.

Zaradi prodaje blaga brez označenih cen: Lapajne Ivan, kemični izdelki, Predovičeva ulica 26, ovaden sodni oblasti.

Zaradi nedovoljene porabe računov, glasečih se na tretje osebe: Bergant Benjamin, trgovski zastopnik, Mahničeva ulica 8, ovaden sodni oblasti.

Zaradi zlorabe živilskih nakaznic: Roškar Ludovik, gostilničar, Florijanska ulica 13, ovaden sodni oblasti, zapora obrtnih prostorov za 3 mesece.

Sportni pregled

Drugi mednarodni pregled letošnjih lahkoatletskih uspehov

Lepo vreme preteklih dni je bilo naklonjeno povsod udejstvovanju lahkoatletov. Švicarji, ki vodijo seznam letošnjih mednarodnih lahkoatletskih uspehov, so sedaj objavili nov pregled. Tudi tokrat so odlično zabeleženi italijanski lahkoatleti. Odličen je zlasti Monti s svojim časom na 100 m 10.7, Lanzi na 400 m v 48 sekundah in Beviacqua na 10.000 m v času 31:48.1. Ti rezultati imajo tem večjo vrednost, ker so bili doseženi brez prave konkurence. Tako Lanzi kakor Beviacqua sta trenutno v zelo dobri formi.

V seznamu uspešnih italijanskih lahkoatletov so navedeni nadalje tudi Bertocchi in Vitale v teku na 1500 m ter Caldana v teku na 110 m čez zapreke v času 15.5. V tekih čez zapreke pa so Italijane nadkrilili Švedi, od katerih je evropski prvak Lidman pretekel 110 m čez zapreke v 15 sekundah, Larsson pa 400 m čez zapreke v 56.4.

Zelo so delovni Holandci. Nekatere uspehe Osendarpa smo že objavili. Uveljavil se je v teku na 100 m tudi Spree s časom 10.7. Isti čas je dosegel tudi njegov sonarodnjak Huatman. V tej zvezi je vredno omeniti tudi holandsko skakačico Fanny Blankers-Koen, ki je nastopila na nekem mitingu po daljšem odmoru. V skoku v višino je zmagala z 1.65 m in je s to znamko na čelu vseh evropskih skakačic. Med moškimi so se kot skakači izkazali zlasti Francoz Lapointe, ki je preskočil 1.90 m in za las zrušil 1.96 m, Nemec Nacke, ki je preskočil 1:85 in Čeh Maly s preskokom 1.88. Znatni so tudi napredki v metih. Številni atleti so zalučali kopje že čez 60 m. Finec Pojanheimo je dosegel 63.24, Madžar Csanyi 62.50 in Šved Salomonsson 60.92.

Najpresenetljivejše rezultate poročajo iz Združenih držav Severne Amerike. Harold Davis je postavil nov svetovni rekord v teku na 100 jardov, ki jih je pretekel v času 9.3. Drug rekord je dosegel tekač čez zapreke Cochran. Progo 440 jardov je pretekel v izvrstnem času 52.2. Cornelij Warmerdam, specialist za skoke ob palici bi bil skoraj preskočil izredno znamko 4.80. Svetovni rekord, ki mu pripada (4.74 m) ostane zaenkrat še vedno v veljavi.

Kratke vesti

Po zaključku italijanskega nogometnega prvenstva objavlja italijansko sportno časopisje naslednjo razpredelnico najboljših nogometnih strelcev. Rekord v zgoditkih je letos dosegel Aldo Boffi, član Milana, ki je skupno zabil 22 golov. Boffi se je že tretjič uvrstil na čelo italijanskih nogometnih strelcev. Prvenstvo je dosegel tudi v sezonah 1938-39 in 1939-40. Sledijo mu z 18 zgoditki Gei in Piola, z 17 Amadei in Ispiro, 16 Gabetto in 15 Lushta in Menti II.

Nedeljsko kolo švicarskega nogometnega prvenstva je dalo naslednje rezultate: Bienna — Lugano 0:0, Lausanne — Cantonal 4:1, Luzern — Grenchen 1:1, Nordstern — Chaux de Fonds 2:0, Grasshoppers — Sankt Gallen 6:0, Servette — Young boys 1:0 in Young Fellows — Curih 4:1.

V Kopenhagnu je bila v nedeljo pred 17.000 gledalci odločilna prvenstvena tekma, v kateri sta se pomirila Boldklubben 1893 in Akademisch Boldklubbe. Tekma se je končala z zmago Boldklubben 1893, ki je porazil akademike 3:2. S tem je postal letošnji danski nogometni prvak.

V soboto se bo začel v Rimu teniški dvoboj med Italijo in Madžarsko za »Rimski pokal«. Vsi madžarski igralci so že v Italiji, ker so sodelovali na mednarodnem teniškem turnirju v Genovi.

Na Holandskem so že delj časa tekmovali za plavalno prvenstvo holandskih mest. Zaključeno je bilo tekmovanje s prireditvijo v Rotterdamu. Na tem tekmovanju se je zlasti izkazala znana plavalka Waalberg, ki je preplavala 200 m prsno v 2:59. Prvenstvo mest se je zaključilo takole: 1. Amsterdam, 2. Rotterdam, 3. Haarlem, 4. Utrecht.

Ljubljanske planike?

Ljubljana, 19. jun.

Nedavno so ljudje videli na živilskem trgu naprodaj cvetice, ki so bile zelo podobne slovitim priljubljenim planikam. Rasle so v lončkih kakor druge lončnice in bilo je veliko zanimanje za nje. Menda ni nobeno planinsko cvetje zahtevalo toliko življenj kakor planike ali očnice, ki so jih trgali skoraj vsi »prijatelji narave«, ne glede na prepoved. Cvetje planik so tudi prodajali, včasih še celo javno. Zato je razumljivo, da je marsikdo skušal tudi gojiti planike v nižavah, a nikdar se ni mogel nihče ponašati s kakšnimi posebnimi uspehi. Če je že vzgojil cvetje, je bilo majhno in slabo razvito. Tudi najboljši vrtnarji niso dosegli večjih uspehov, kajti planika se nikdar povsem ne prilagodi na nižinsko podnebje.

Te dni je pa nekdo oznanil, da so v Trnovem začeli gojiti celo na debelo krasne planike in da so seme prejeli iz Nemčije. Uspehi so bili baje takšni, da zdaj prodajajo že redno planike na trgu, češ, v začetku so jih prodajali po 20 L, zdaj pa že po 5 L. Na trgu smo v resnici opazili že večkrat cvetje, ki je zelo podobno planikam. Večina ljudi je te cvetice tudi zamenjala s planikami. Toda ta, sicer lepa cvetica je le sorodnica naše planinske očnice in ni posebna redkost v nižinah. Botanično ime za planiko je leontopodium alpinum (gnaphalium leontopodium), cvetlica, ki jih pa goje vrtnarji — nekateri res na debelo — je pa leotopodium sibiricum in sorodnica naše očnice. Prilagodena je na nižinsko podnebje in ni nobena redkost med vrtnarskimi cveticami. Znano je, da so jih zlasti mnogo gojili že pred leti mariborski vrtnarji. Leotopodium sibiricum nima tako lepo belega cveta kakor planika; njen cvet je bolj zelen. Sicer pa ima navadno precej večje cvete kakor planika, ki jo goje v nižavah, ker je pač dobro prilagodena nižinskemu podnebju.

Potrebno je torej opozoriti na razliko med pravimi planikami in vrtnarskimi, sibirskimi. Vrtnarji sami nedvomno tudi ne bodo tajili, da ne goje pristnih planik. S tem pa seveda tudi ni rečeno, da se posamezniki ne pečajo tudi z gojitvijo planik in da jih morda ni kdaj kateri pripeljal naprodaj na živilski trg. Toda planika nikakor še ni lončnica, ki bi jo lahko gojil kdorkoli sam ter da bi jo kratkomalo kupil pri vrtnarju kakor druge cvetice. V ljubljanskih alpinetih opazimo lahko marsikje »sibirsko planiko« in skoraj povsod dobro uspeva. Zato je treba ljudem tudi povedati, da bodo lahko z njo dosegli primerne uspehe, med tem ko bi težje priporočali gojitev planike v ljubljanskem podnebju.

Beležnica

KOLEDAR

Danes: Petek, 19. junija: Julijana, Gervazij in Protazij.

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Zavrženo.
Kino Sloga: Toreadorjeva ljubezen.
Kino Union: Nesrečna ljubezen.
Razstava Gorše-Maleš v Jakopičevem paviljonu.

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Dr. Piccoli, Tyrševa cesta 6, Hočevar, Celovška c. 62, Gartus, Moste, Zaloška cesta 47.

ŠAH

Aljehin na čelu tabele v Solnogradu

Šahovski turnir v Solnogradu po dosedanjem razvoju sodeč nima resnega favorita. Vsi sodelujoči mojstri so bili že po večkrat poraženi. Vodstvo v tabeli prehaja od kola do kola v druge roke. Sedaj se je — tri kola pred koncem — polastil prvega mesta svetovni prvak dr. Aljehin. Poročila vedo povedati, da so se končno zopet v njem zbudile stare sile in sposobnosti kakor v najboljših dneh njegove sijajne šahovske kariere.

V sedmem kolu je dr. Aljehin igral s Schmidtom. S fino premišljeno igro je zavrnil predrzen nasprotnikov napad in že pred prekinitvijo se je moral nemški mojster vdati. Aljehin je zabeležil celo točko in ta mu je prinesla vodstvo.

Drugi poraz zapovrstjo je spravil Bogoljubov. V šestem kolu ga je porazil Aljehin, v sedmem pa švedski prvak Stoltz. Bogoljubov je igral hitro in ni svojih potez in kombinacij dodobra premislil. Nenadoma se je znašel ob nasprotnikovi boljši in bolj premišljeni igri v težavnem položaju. Izgubil je dva kmeta in igra se je končala z njegovim porazom.

Dolgotrajna je bila igra med Keresom in Jungom. Trajala je pozno v noč. Junge je znova pokazal svoje mnogoobetajoče mlade sposobnosti in si je pridobil majhno prednost, ko je Keresu odvzel kmeta. Toda Keres je dovolj rutiniran igralec, da ga to ni spravilo iz ravnotežja. S pravilnimi odgovori je Jungu onemogočil vsako nadaljnjo možnost in igra se je končala neodločeno. Junge si je v torek pripisal tudi celo točko iz prekinjene partije s Stoltzem. Kakor smo poročali, je bila igra prekinjena v znatno boljšem položaju za Junga. Stoltz jo je v odmoru analiziral in ugotovil je, da je položaj zanj brezupen. Zato se je odpovedal nadaljevanju v korist svojega nasprotnika, ki je tako v tabeli po sedmem kolu zavzel zavidno mesto.

Stanje po sedmem kolu je bilo naslednje: dr. Aljehin 4½ točke, Keres 4, Junge in Bogoljubov 3½, Stoltz 3 in Schmidt 2½ točke.

Iz Spodnje Štajerske

— **Novi grobovi.** V Studenčih pri Mariboru je umrl bivši sluga Andrej Sandhöfner, star 76 let. V Mariboru je umrl občinski uslužbenec Rihard Kuntner, star 32 let. V Rušah so pa potegnili iz Drave mrtvega 12letnega učenca Ivana Karnerja, ki je utonil med kopanjem.

— **Rojstva in umiranje v Mariboru.** V prvi polovici junija je bilo rojenih v Mariboru 99 otrok, od teh 52 dečkov in 47 deklic. Novih grobov je bilo 36, poročilo se je pa 49 parov.

— **Prometna nesreča.** V Mariboru se je pripetila v torek težka prometna nesreča. Šletno učenko Angelo Planinšek je podrl neki avto. Deklica je dobila težke poškodbe, tako da so jo morali prepeljati z rešilnim avtom v bolnico.

Naše gledališče

DRAMA

Petek 19. junija zaprto. (Generalka)
Sobota 20. junija, ob 17.30: Kralj na Betajnovi. Red Premierski.
Nedelja 21. junija, ob 17.: Romeo in Julija. Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol.

Prva letošnja uprizoritev I. Cankarjeve drame: »Kralja na Betajnovi« bo v soboto za red Premierski. To delo, v katerem je orisal dramatik kmečkega veleposestnika Kantorja, ki si lasti po krivici imetje drugih, in njegov boj z Maksom, ki zastopa pravice, je eno izmed odrskih najučinkovitejših Cankarjevih del. Problem nasilja, ki se zaradi svoje nemorale zruši samo v sebi, je zgrajen in osredotočen v osebi Kantorja, ki mu je kot etični protipol postavljen študent Maks. Delo je režiral Jože Kovič, Kantorja bo igral Pavle Kovič, Maksa Vl. Skrbinšek.

OPERA

Petek 19. junija ob 17.: La Boheme. Izven. Gostovanje Zlate Gjungjenčeve. Cene od 24 lir navzdol.
Sobota 20. junija, ob 16.30: Carmen. Red A. Gostovanje Elze Karlovčeve.
Nedelja 21. junija ob 15.: Boccaccio. Izven. Znižane cene od 18 lir navzdol.

Radio Ljubljana

SOBOTA, 20. JUNIJA 1942-XX

7.30: Poročila v slovenščini. 7.45: Pesmi in napevi; v odmoru (8.00) napoved časa. 8.15: Poročila v italijanščini. 12.15: Pianistični duo Seifert-Demšar. 12.40: Koncert sopranistke Sigride Richthofen. 13.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. 13.15: Poročilo Vrhovnega Poveljništva Oboroženih Sil v slovenščini. 13.20: Lepe pesmi od včeraj in danes (orkester vodi dirigent Petralia). 14: Poročila v italijanščini. 14.15: Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec. Operetna glasba. 14.35: Poročila v slovenščini. 15.00: Pokrajinski vestnik v slovenščini. 17.10: Nove plošče Cetra. 17.55: Dr. Maja Rupert: Zdravje gospodinje. Predavanje v slovenščini. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Koncert terceta sester Stritarjevih. 20.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.30: Vojaške pesmi. 20.45: Lirična prireditev družbe EIAR: Arležanka, opera v treh dejanjih in slikah L. Marenka, glasba F. Cilea. V odmorih: predavanje v slovenščini; zanimivosti v slovenščini. Po operi: Poročila v italijanščini.

Cerkniško jezero nam bo dajalo elektriko

Izredno pomembni načrt o izkoriščanju vodne sile Cerkniškega jezera za veliko elektrarno pri Borovnici

Ljubljana, 19. junija

»Pravo čudo narave«, kakor je imenoval Valvasor Cerkniško jezero, se bo v prihodnosti spremenilo v polje. To smo omenili v prvem članku o tem čudovitem jezeru. Nismo opisovali velikih melioracijskih del, ki je njih namen, da se velika površina zemlje, navadno poplavljena ali le od časa do časa obdelana, spremeni v rodovitno polje, temveč smo jih le omenili. Na zemljevidih zasledite ime Cerkniško polje, kjer se pa pogosto razprostira jezero. Po velikih melioracijskih delih bo to res polje. Človek bo tako popravil, odnosno spremenil lice zemlje. Izgubili bomo sicer jezero, ki je velika posebnost, toda pridobili bomo mnogo rodovitne zemlje. Cerkniško polje so začeli meliolirati že pred leti in dela so doslej precej napredovala. V zvezi s temi deli je tudi povsem samostojni načrt, ki z njim niso še računali, ko so začeli meliolirati Cerkniško polje. Doslej je bil v splošnem še neznan; njegova uresničitev bi bila izrednega pomena za našo pokrajino, zato mu posvečamo ob tej priliki posebej naslednje vrstice.

Zajetje jezerske vode

Zdaj človek še ni gospodar Cerkniškega jezera v pravem pomenu besede. Voda priteka in odteka, ne da bi človek lahko vplival na to ter z njo gospodaril po svojih potrebah. Velika površina zemlje je še podvržena muhavostim naravnih sil. Včasih jezero sploh ne presahne vse leto, tako da polja ni. Večkrat jezero presahne pozno, tako da je za izkoriščanje zemlje že prepozno. Razen tega se pa jezero napolni tudi večkrat nenadno po nalivih, ko so zemljo že začeli izkoriščati. Razumljivo je, da se pečajo z zamislijo, kako bi ukrotili jezersko vodo, že dolgo. Dandanes se osušitev takšnega presihajočega jezera ne zdi več tako težavno tehnično vprašanje. V glavnem gre za razširitev požiralnikov, da bi se voda po njih odtekala čim hitreje ter neovirano. Zavedajo se pa seveda tudi, da ima voda sama na sebi veliko vrednost. Ne le, da jezero tudi nekaj donaša (n. pr. ribolov), da je voda potrebna prebivalstvu zlasti na kraških tleh in da je jezero omogočalo plovbo (les); v veliki množini vode se skrivajo koristne sile. Tudi v vodi leži zaklad, samo dvigniti ga je treba. Zato strokovnjaki že dolgo razmišljajo tudi o tem, kako bi izkoriščali vodno silo Cerkniškega jezera. Če bi lahko izkoristili le del vodne sile velikega Cerkniškega jezera, bi bilo to izrednega gospodarskega pomena. Vsa pokrajina bi bila dobro preskrbljena z električno silo in za razvoj industrije bi bili dani glavni pogoji. Nekateri trde, da naši pokrajini primanjkuje vodnih sil, v resnici pa imamo toliko vodâ, da jih ne bo treba niti povsem izkoristiti, pa bomo vendar dobro preskrbljeni z električno energijo. Nikakor ne govorimo o utopističnih, temveč o povsem realnih načrtih. Rešiti je treba le vprašanje, kako bi naj ukrotili vodo Cerkniškega jezera, da bi jo lahko izkoriščali za elektrarno. To vprašanje je pa že rešeno. Izdelan je načrt skoraj do zadnjih podrobnosti.

Zajezitev južnovzhodnega dela jezera

Načrt so izdelali na hidrotehničnem odseku tehničnega oddelka Visokega komisariata. Skrbno so proučili vodne in talne razmere in končno so se odločili, da zajamejo vodo v južno-vzhodnem delu jezera pod Javornikom, v zalivu, ki ima v glavnem obliko trikotnika. Tako bi nastalo na tem kraju stalno, precej veliko jezero, ki bi bilo zaprto na severni strani z nasipom in betonskim zidom, in sicer med Žirovnico in Otočem v dolžini okrog 4 km. Nasip bo visok povprečno 7 m. Površina tega umetnega jezera (odnosno poplavno opdročje) bo znašalo povprečno 1074 ha. Cerkniško jezero obsega v celoti okrog 2500 ha, odnosno bolj točno 2.350 ha. To se pravi, da bi površina umetnega jezera bila dobro polovico manjša od površine Cerkniškega jezera, odnosno polja. Umetno ali Gorenje jezero bi vsebovalo približno 52,000.000 m³ vode, kar je res velika množina. Vrednost te vode je ogromna, če jo izkoristimo. Zajezitev vode sama na sebi bi pa seveda ne imela pravega pomena, če bi ne bilo omogočeno izkoriščanje.

Izraba vodnega pritiska

Na samem Cerkniškem polju ne morejo postaviti elektrarne; samo po sebi je razumljivo, da mora centrala stati pod jezerom, da lahko voda goni ter odteka s primernim pritiskom za pogon turbin. Čim večji je vodni pritisk, tem bolje. Da pa dosežejo čim večji pritisk, je treba dovajati vodo z višje lege v nižjo. Blizu Cerkniškega jezera ni nikjer primerno nižje lege. Precej nižja je pa na severni strani onkraj Slivnice, gore, ki se dviga približno 500 m nad jezero, dolin na Borovnice. Treba je torej samo rešiti vprašanje, kako bi dovajali vodo tja ter dosegli velik pritisk. Tudi to vprašanje je bilo že temeljito proučeno in rešeno. Gladina jezera bo najvišje na koti 555 m nad morjem, hidrocentrala je pa projektirana v dolini Borovnice v višini 320 m. Razlika torej znaša 235 m, ko je voda v jezeru najvišja, sicer pa znaša padec povprečno 230 m. To je velika razlika v višinskih kotah in omogoča postavitev velike elektrarne.

Dovajanje vode skozi dolg predor

Vodo bodo dovajali iz jezera do elektrarne po velikih cevih. Položitev teh cevi bo zvezana z najtežjimi, odnosno največjimi deli. Od jezera bo držala najprej železobetonska cev v premeru 2.75 m, položena v tla v dolžini 1.700 m. Naprej proti elektrarni bo polaganje cevi zvezano z večjimi težavami. Morali bodo izvrtati predor v dolžini 11.500 m, da bodo dosegli severno pobočje Slivnice. To bo največji predor pri nas. Vrtali bodo skalne sklade apnenca in dolomita. Predor ali rov bo držal pod Topolom, malim sedlom, kjer bodo izkopali do njega v globini 40 m globok jašek. Ta jašek bo služil za izvažanje izkopa in kot vhod v rov. Od jaška bodo kopali rov v obe strani. Rov bodo začeli vrtati od štirih strani hkrati, od južnega vznožja Slivnice in severnega pobočja in na sredi celotne dolžine pod Topolom, iz omenjenega jaška.

Kaj skriva Slivnica?

Pri kopanju dolgega rova skozi apnenec bodo najbrž naleteli na večje ali manjše votline ali celo podzemeljske jame, saj je tudi ta gora na izrazito kraškem terenu. To jih pa najbrž ne bo posebno oviralo pri delu. Če nalete na votline, to lahko delo še celo olajša; v večjih votlinah bi lahko odlagali izkopani material, da bi ga ne bilo treba izvažati. Slivnica nedvomno skriva marsikatero skrivnost in skoraj čudno bi bilo, če ji katere ne iztrgali pri kopanju tako dolgega rova. V splošnem pa, kakor sodijo, vrtanje predora ne bo zvezano s kakšnimi posebnimi težavami kakor kaže geološka karta.

Velika naprava — vodni stolp

Odprtina rova na severni strani Slivnice bo ob potoku Prusnici, v zadnjem, južnem kotu Borovniške doline. Od tam naprej po dolini, in sicer ob vznožju hribovja, vzporedno s plastnicami, bo cev položena v tleh, vendar bodo še morali izvrtati tudi dva krajša predora; prvi bo dolg 420, drugi 285 m. Cev bo tam položena do tako zvanega vodnega stolpa v skupni dolžini 1500 m. Skupna dolžina cevi od jezera do vodnega stolpa bo znašala 14.712 m. Vodni stolp bo velika naprava. Vedeti moramo, da bo voda tekla po cevi pod velikim pritiskom. To se pravi, da bodo uporabili tako zvane tlačne cevi: voda bo stalno polnila cevi ter tekla pod približno enakim pritiskom, ne pa kakor v ceveh s tako zvanim prostim tekom, ko cev ni napolnjena povsem. Še z večjim pritiskom bo tekla proti centrali iz vodnega stolpa, po strmem tlačnem cevovodu v dolžini 1160 m. Od tam bosta držali dve vzporedni jekleni cevi, ki bosta v spodnjem delu debelejši, kjer bo največji pritisk. Debelina teh cevi (sten) bo znašala od 8 do 25 mm, premer pa 1510 do 1225 mm. Vodni stolp je naprava, ki vam jo najlažje razložimo, če jo primerjamo z ventilom. Kakor bo cevovod vedno poln vode do vodnega stolpa, tako bosta polni tudi tlačni cevi, ki bosta držali strmo proti centrali. Če bi iz kakršnega koli vzroka morali naknadno zapreti v centrali, bi se pritisk prenesel na cevi, ki bi ne vzdržale ter bi popokale. Da se to ne bo zgodilo, bodo postavili velik vodni stolp, ki bo imel v glavnem tri dele: spodnjo komoro, neke vrste rezervoar, ki bo držala 240 m³ vode; od te komore bo držal stolp v obliki jaška v višni 36 m in v premeru 4 metre; zgoraj bo vodni stolp zaključen z veliko komoro, ki bo imela 2286 m³ prostornine. Vsa naprava bo skrita v zemlji. Ko bodo morali v centrali zapreti vodo, bo pritisnila v vodni stolp, ki bo tako prestregel prevelik pritisk.

Centrala

Centrala bo sezidana v dolini, ob sotočju soteske Pekla in največje borovniške doline, približno 2.5 km nad Borovnico. Opremljena bo s štirimi turbinami sistema Pelton in z generatorji po 8500 ks. Srednja vodna letna množina je preračunana po 7.5 m³ na sekundo na vsako cev, torej skupaj 15 m³ na sekundo. Produkcija bo znašala okrog 110,000.000 kw na leto. Iz teh podatkov je razvidno, da bi dobili veliko elektrarno, ki bi zalagala vso našo pokrajino z električno energijo. V bližini, zlasti v Borovnici in okoliških krajih, kakor seveda tudi v Ljubljani, bi se razvila industrija v večjem obsegu. Vsa pokrajina bi lahko bila dobro elektrificirana in z novo elektrarno bi bili ustvarjeni pogoji za blagostanje. Pokrajina bi se precej hitro industrializirala in bi izgubila značaj pasivne dežele.

Zavarovanje dna umetnega jezera

Izvedba tega velikega načrta je v zvezi še z nekaterimi precej kočljivimi deli. Predvsem je treba upoštevati, da je dno jezera kraško; to se pravi, da ima več večjih ali manjših požiralnikov in da ni še preiskano, kako so debele spodnje stene v posameznih krajih. Tu in tam morda pokriva večje votline le tenka stena, ki bi jo vodo kmalu prejela in voda bi odtekla v novo ponikovalnico. Naprej bodo torej morali zapreti vse večje požiralnike, kar ne bo posebno težko. Ne nameravajo jih pa zamašiti z betonom, temveč njihove odprtine podaljšati v obliki jaška nad gladino jezera. Sicer pa bodo morali sondirati tla na številnih krajih, to se pravi izvrtati globoke luknje, da preiščejo, kako debele so stene med votlinami.

Vsa ta dela pa seveda dandanes ne pomenijo nepremagljivih težav. V tehničnem pogledu ej načrt izvedljiv in ga je treba toplo pozdraviti. Izvedljiv bo pa nedvomno prej ali slej tudi v finančnem pogledu, saj je mnogo boljši, čeprav dražji od drugih podobnih načrtov, n. pr. od načrta za ezitve Borovniščice v Peklu. Naj mimogrede omenimo, da bi po tistem načrtu pridobili le približno desetino toliko energije kakor po tem.

DNEVNE VESTI

— **Odlikovanje.** Zlata svetinja je bila podeljena v spomin majorja Franca Confalonieri, ki je služboval pri 9. alpinskem polku, in poročnika Jakoba Brunenga, ki je služboval pri 8. alpinskem polku.

— **Minister Pareschi v Benetkah.** Minister za poljedelstvo in gozdove Pareschi je bil v Benetkah, kjer je razdelil nagrade poljedelcem, ki so si pridobili pokrajinske nagrade v smislu razpisa za najboljšo koruzo in najboljši semenski krompir.

— **Smrten padec v prepad.** 55letni gozdni delavec Dominik Consolini iz Malcesine je pri prodiranju dreves stekel v nasprotno smer, da ga ni zajelo vejevje padajočega drevesa. Obstal je na vrhu neke skale, kjer pa spričo zaleta ni mogel vzdržati ravnovesja. Omahnil je v prepad, kjer je obležal mrtev s počeno lobanjo.

— **Slikarska nagrada mesta Firenze.** Podpoveljnik G. I. L.-a Orfej Sellani je prisostvoval pričetku priprav za slikarsko nagrado mesta Firenze, za katero se potegujejo mladi slikarji iz Italije, Nemčije, Madžarske, Hrvatske, Romunije, Slovaške, Španije ter Albanije. V palači Strozzi se je Podpoveljnik sestal z mladimi umetniki, ki se udeležujejo nagradnega razpisa v okviru kulturnih manifestacij Weimar-Firenze.

— **Na nekdanjem fevdu admirala Nelsona je nastala cvetoča kmetska naselbina.** Na področju Bronte pri Cataniji se razprostira na površini 60.000 ha nekdanji fevd vojvode-admirala Nelsona, ki mu ga je bil poklonil kralj Ferdinand burbonski. Fevd je bil po državi zasežen, sedaj pa se je razvila na njegovi površina cvetoča kmetska naselbina, ki nosi še vedno ime znanega admirala.

— **Balilla rešil potapljajočega se dečka.** V Molinu di Orago se je mladina kopala v Arnu, kjer je bil tudi 4letni Franc Scaltritti. Nenadoma je zanesel tok dečka proti sredini. Deček se je začel potapljati. V tem hipu je zaplaval proti sredini struge 11letni balilla Mario Ded Carro, ki je dečka v zadnjem hipu rešil ter izročil v objem hvaležnim staršem.

— **Strela je vzela gospodarju govorico, osla pa je prizanesla.** Svojevrsten dogodek se je primeril na cesti proti naselbini Cuzzago pri Novari. Sredi neurja so švigale strele, treščilo je v bližini voza, naloženega s košarami zelenjave. V voz je bil vprežen osel, ob njem je stopal 47letni Matej Venegoni. Strela je Venegonija oplazila, na njegovem truplu je zgorela obleka. Na njegovi uri je obstal kazalec na 17.18. Ko so ga našli na cesti, so ugotovili, da je zaradi prestanega strahu izgubil govorico, kar pa je verjetno le prehodne trajnosti. Ob tresku je vrglo tudi osla na cesto, vendar se je žival kmalu zatem nepoškodovana dvignila in obstala pri svojem na tleh ležečem gospodarju.

Napoljski igralci v sofijskem gledališču. V Narodnem gledališču v Sofiji so nastopili člani napoljske opere z uprizoritvijo »Tosce«. Napoljski pevci in pevke so doživeli sijajen uspeh. Predstavi, ki ji bodo sledile še druge, so prisostvovali knez Ciril, kneginja Evdosija, člani vlade ter diplomatski predstavniki.

— **Ustanovitev občinskega sindikata delojemalcev gradbene stroke v Novem mestu.** Na ustanovni skupščini dne 14. junija t. l., ki se je vršila v Novem mestu, je bil ustanovljen sindikat delojemalcev gradbene stroke za novomeško okrožje. V smislu sklepov skupščine posluje tajništvo sindikata vsako nedeljo od 10. do 12. ure dopoldne za članstvo sindikata na sedežu okrajnega namestitvene urada.

— **Zakladni boni 1950.** Izžrebane so bile sledeče št. v seriji VII.: za št. 1,588.875 in 1,868.293 nagradi po 100.000 lir, za štev. 1,055.754, 1,714.251, 1,835.624 in 1,953.942 nagrade po 50.000 lir. V seriji VIII. za št. 228.209 in 437.130 nagradi po 100.000 lir, za št. 45.484. 69.808, 362.650 in 1,415.224 pa nagrade po 50.000 lir.

— **Zaradi kupčij z življenskimi nakaznicami** in raznimi živili, kakor so riž, kakao, koruza, kava, maščobe ter milo, je bilo v Milanu zaprtih 20 oseb. Med njimi so po večini trgovci.

— **Velika tatvina v Milanu.** Gospa Lidija Ramelli, ki je poslovodkinja Družbe tekstilnih izdelkov v Milanu, je prijavila oblasti tatvino tekstilnega blaga, vrednega okoli 150.000 lir. Preiskava vodi v pravilno smer.

— **Predsednik Zavoda za izvoz konoplje.** Na predlog ministra za devize in valute je bil imenovan prefekt dr. Probo Magrini za predsednika Zavoda za izvoz konoplje.

— **Na 150.000 lir globe** in 12 let ječe je bil obsojen pred sodiščem v Spezii industrijec Marcello Biava, ker je odtegnil redni potrošnji 107 m. stotov moke.

— **Žalostna smrt.** Po nesrečnem naključju sta bila smrtno poškodovana 11letni Josip D'Amore in 10letni Karol Boccia iz Napolija. Prvega je povozil vlak na postaji Palma Campanija, drugega pa neki avtokar v napoljski ulici Trinita Maggiore.

— **Hrvatski pisatelji v Bolgariji.** V Bolgarijo je prispela te dni skupina bolgarskih pisateljev. Na meji so jih sprejeli in pozdravili zastopniki prosvetnega ministrstva, Zveze bolgarskih pisateljev in tiskovni ataše pri hrvatskem poslaništvu v Sofiji. Na sofijskem kolodvoru so pozdravili bolgarske goste zastopniki Akademije znanosti, Bolgarsko-hrvatskega društva, sofijski novinarji in drugi predstavniki bolgarske javnosti. Gostom na čast je priredila Zveza hrvatskih pisateljev v torek banket.

— **Zagrebška univerza je stara 273 let.** V zagrebškem arhivu so našli listino, o kateri so mislili, da se je izgubila. To je listina cesarja Leopolda I. iz leta 1669. Z njo je dobila takratna jezuitska akademija v Zagrebu položaj univerze. Zagrebška univerza, ki se je razvila iz te akademije, je stara že 273 let.

— **Slovaško darilo Poglavniku dr. Paveliću.** Poglavnik dr Pavelić je sprejel slovaškega poslanika Josefa Cecherja v navzočnosti zunanjega ministra dr. Lorkovića. Slovaški poslanik mu je izročil dragocen kristalni pokal slovaškega izdelka kot darilo slovaškega državnega predsednika dr. Tisa.

— **Hrvati v Južni Ameriki za svobodo svoje domovine.** Poglavnik dr. Pavelić je prejel za svoj god od organizacije hrvatskih ustašev v Južni Ameriki iz Buenos Airesa datirano brzojavko, v kateri mu izražajo tamošnji Hrvati svojo zvestobo v borbi za svobodno domovino in izpodbujajo vse rojake v domovini naj zastavijo vse sile za zaščito svobode in izgraditev Hrvatske. Brzojavko je podpisalo več voditeljev v Južni Ameriki živečih Hrvatov.

— **Ljudske kuhinje v Beogradu.** Dobre izkušnje, ki so jih imeli v Beogradu čez zimo z ljudskimi kuhinjami, so napotile oblasti, da so obdržali ljudske kuhinje tudi čez poletje. Od 15. t. m. stane kosilo v ljudskih restavracijah 12 din.

— **Zbiranje starega gumija v Srbiji.** Vse tovarne gumija v Srbiji so dobile nalog, da smejo prodajati gumi za podplate opank samo proti staremu gumiju in gumijastim odpadkom. Za 1.7 kg starega gumija ali odpadkov se dobi 1 kg gumija za opanke.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave ob delavnikih ob 16. in 18.15, ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30

KINO MATICA — TELEFON 22-41

Največji argentinski film! — Pretresljiva ljubezenska drama

Završena

V gl. vlogah najsl. argentinski umetniki: Libertad Lamarque — Augustin Irusta — Sebastian Chiola — Režija: Saslavsky.

KINO UNION — TELEFON 22-21

Vseh vrst športa v zvezi z ljubeznijo prikazuje zanimiv film

Nesrečna ljubezen

V glavnih vlogah: Erminio Spalla,

KINO SLOGA — TELEFON 27-30

Čar lepih melodij, ognjevite, temperamentne ljubezni in drzne bikoborbe v filmu

Toreadorjeva ljubezen

Consuelo Franco in Carlos Lopez

— **Batine in denarna globa za verižnike.** Neki beograjski pek, ki je prodajal po višjih cenah moko, dodeljeno mu po ravnateljstvu za prehrano, je bil obsojen na 25 batin in 10 dni zapora. Če bi pa zagrešil še kaj podobnega, bo obsojen na smrt. Kupec moke, ki jo je dajal prašičem, je bil obsojen na 2.000 din denarne globe in 30 dni zapora. Ko bo kazen odsedel bo poslan v koncentracijsko taborišče.

— **Regulacija Drave pri Varaždinu.** Za regulacijska dela na Dravi pri Varaždinu je bil dovoljen kredit v znesku 4,100.000 kun.

— **Podražitev tobaka na Hrvatskem.** Hrvatska monopolska uprava je s takojšnjo veljavnostjo zvišala cene tobaku in tobačnih izdelkov za 50%. Škatlica najcenejših cigaret po 20 komadov stane zdaj 20 (prej 13), najdražje vrste pa 34 (24) kun.

— **Obeta se bogat ribolov.** Iz krajev ob Donavi v Bački poročajo, da je drstenje rib končano. Sodeč po množini rib med drstenjem se obeta letos v Donavi bogat ribolov.

— **Nesreče.** Včeraj so bili sprejeti v ljubljansko bolnico naslednji trije ponesrečenci. Vida Porenta, 12letna hči uradnika iz Ljubljane, si je pri padcu poškodovala levico. — Miha Krvina, 17letni mizarski pomočnik, si je obrezal levico na krožni žagi. — Ciril Habič, 17letni dijak iz Zg. Kašlja je padel, si črešnje in si zlomil desno nogo.

IZ LJUBLJANE

—lj **Bodimo usmiljeni!** Po mestu hodi že precej časa pohabljen, sila zamazan, a vendar vsega usmiljenja vreden berač brez ene noge. Po vsej priliki ni iz mesta, temveč s kmetov, kajti poprej je obiskaval mesto bolj redko, ker se je zadrževal raje na kmetih. Zlasti ag je bilo videti v vaseh ob proščenju in pa na vseh božjih potih širom po deželi. Pri prosjačenju ni ravno nadležen ali celo nasilen, kakor so nekateri drugi njegovi tovariši. Zadovoljuje se pač s tistim, kar mu pade tako rekoč samo od sebe v roke. Sleherni dan nabere nekaj lirc, ki jih porabi povečini za pijačo, česar mu končno ni šteti prehudo v zlo. Reveža s praznim želodcem kozarček kolikor toliko opojne tekočine že kaj hitro omami. In tako se rado zgodi, da kar naenkrat ne more naprej. Zdrkne na tla, zadremlje, trdno zaspi in leži kakor ubit na hodniku, ne meneč se za lego nujno potrebnih mu bergelj. Ubožec seveda tudi niti najmanj ne izbira prostora za počitek. Vseeno mu je, ali obleži ob Sv. Petra cesti, znani spričo menda najožjega, tu ali tam komaj pol metra širokega pločnika, ali pa na tej ali oni prometnejši cesti. Ker ovira izogibanje in njegovim križem kražem ležečim bergljam zelo pešce in sploh promet, je res nujno želeti, da se usmili siromaka kak dobrodelni zavod ter ga jame preskrbovati vsaj z najpotrebnejšim. S tem bo storjeno ne le dobro delo, temveč bo odstranjena obenem sramota, da nihče ničesar ne ukrene za reveža, ki si ne more sam pomagati.

—lj **Lastniki se naj javijo!** Kr. policija v Ljubljani opozarja lastnike po februarju ukradenih predmetov, naj se oglase na kriminalnem oddelku (tretje nadstropje, soba št. 20) med uradnimi urami (od 9. do 12. in od 16. do 18.). Shranjeni so številni predmeti, a njihovih lastnikov niso mogli ugotoviti. Tatovi in vlomilci so že vsi pod ključem. Priznali so, da so nakradli za okrog 70.000 L blaga. Vrednost na policiji shranjenih predmetov je seveda manjša. Zaplenili so 3 precej velike kovčege iz stisnjenega kartona (imitacija usnja), 2 aktovki, 2 budilki, 5 porcelanastih krožnikov s tovarniško znamko »Fiuma«, temnorjavo moško obleko, moško zimsko suknjo, rjav dežni plašč iz impregniranega blaga, moške dolge hlače, temno siv suknjič in telovnik, svetlo siv suknjič s krojaško znamko Sušnik, Ljubljana, več rjuh, belo, čipkasto posteljno pregrinjalo, moško srajco z monogramom IB, električni likalnik in električni kuhalnik, 2 porcelanasti skodelici s tovarniško znamko PZ, 2 para moških čevljev, črnih in rjavih, in mnogo drobnarije, toaletnih potrebščin itd.

—lj **Izboljšanje vremena?** Včeraj popoldne je še v presledkih rahlo deževalo in ni bilo izgledov na stalno izboljšanje vremena. Davi je pa bilo nebo skoraj povsem jasno, le tu in tam je bilo rahlo prepreženo z visokimi tankimi oblaki, ki ne napovedujejo lepega vremena. Prejšnje dni se je zelo ohladilo, danes dopoldne je pa solnce že precej ogrelo. Kmetje, zlasti oni, ki še niso utegnili kositi, si zdaj zelo žele lepega vremena. Tudi vrtnarji pravijo, da je dežja dovolj in da je poslej zopet potrebno lepo toplo vreme, da bo povrtnina lahko tako dobro uspevala kakor prej.

—lj **Ribji trg.** Danes so prevladovale rečne ribe belice: klini, mrene, podust in platnice. Prodajali so jih po 18 do 20 lir kg. Med morskimi ribami so bile naprodaj samo polenovke, ki so po 30 lir kg.

—lj **Prijave za sprejem v 1. razred vadnice.** Ravnateljstvo drž. učiteljske šole v Ljubljani sporoča, da bo sprejemalo prijave za 1. razred vadnice v ravnateljevi pisarni na učiteljišču v soboto dne 20. in ponedeljek dne 22. t. m. od 9. do 11. ure. Nekateri starši so svoje otroke že prijavili ;tem ni treba več priti. Vsi prijavljeni otroci bodo imeli zdravniški pregled v Higijenskem zavodu (šolska poliklinika), Aškerčeva cesta: dečki v sredo dne 24. in deklice v četrtek dne 25. t. m., obakrat od 8. ure dalje. V soboto dne 27. junija bo na oglasni deski v veži I. deške ljudske šole na Ledini nabito, kateri dečki in deklice so sprejeti v 1. razred deške, oziroma dekliške vadnice.

—lj **Odpovedana prisilna dražba »Štirnovega kopališča«.** Pred dnevi smo poročali, da bo ta telen pred ljubljanskim okrajnim sodiščem prisilna dražba znanega »Štirnovega kopališča« ob Savi na Ježici. Dražba bi morala biti včeraj ob 9. dopoldne. Bila je pa odpovedana, ker ni mogoče izročiti nepremičnin eventualnemu novemu lastniku v dejansko last in užitek.

u— **Opominjamo hišne posestnike** na te dni objavljeni poziv mestne občine, naj brez odlašanja takoj očedijo posebno pritličja svojih hiš ter naj to opozorilo smatrajo za popolnoma resno, da mestno poglavarstvo ne bo prisiljeno k odločnejšim korakom. Že te dni naj hišni posestniki očedijo hiše vsaj tako visoko kot so zamazane ter se na njih še pozna, kje so bili razni znaki in napisi v naglici izbrisani, ostrgani ali razkopani, da nekatere hiše zlasti pod in med pritličnimi okni še sedaj kazi polno marog in lukenj.

u— **Gospode zdravnike,** ki se bavijo s privatno prakso in izdajajo zdravniška izpričeva'a za dodatne deleže za bolnike, vabi mestni fizikat, da se današnji petek 19. t. m. točno ob 18. uri zanesljivo zglase v prostorih mestnega fizikata v Mestnem domu, kjer bodo dobili važne informacije v zadevi dodatnih deležev za bolnike obenem pa tudi formularje zdravniških izpričeval, ki jih je založil Prevod in so sedaj za omenjene primere obvezni.

—lj **Sklepne produkcije Glasbene akademije.** Prva sklepna produkcija se bo vršila v nedeljo 21. t. m. ob 10.30, druga v ponedeljek 22. t. m. ob 18.15 v veliki filharmonični dvorani. Na programu so skladbe za petje, klavir, violino, violončelo in rog. Programi, ki veljajo kot vstopnice se dobe v Matični knjigarni. (Cena 3 lire, za dijake 1 liro.)

Iz pokrajine Trieste

— **Ducejeva nagrada dvojčkom.** Prefekt v Triestu je izročil Ducejevo nagrado 800 lir Adolfu Ambrosi ob rojstvu dvojčkov Alfreda ter Marije Ambrosi.

— **9000 šolskih otrok v 24 letnih kolonij.** Okoli 9000 učencev ter učenk iz pokrajine Trieste bo imelo v letošnjih počitnicah priliko ulobnega letovanja v 24 letnih kolonijah ob morski obali. Letovanje bo trajalo tri do štiri tedne. Več sto otrok bo poslanih na letovanje tudi v druge pokrajine. Izbor otrok je bil poverjen poveljništvom G. I. L.-a okrajnih fašističnih skupin ter Glavim pokrajinskim poveljništvom ob sodelovanju šolskih zdravnikov mestne občine Trieste ter okrožnih zdravnikov.

— **Na polju slave** je padel topniški kapitan Guido Castagna. Pokojni je bil sin generala G. Castagne, ki si je pridobil v Triestu tople simpatije.

— **Dvojčki** so se rodili posestniku Karlu Semoli iz Jamiana. Prejel je za dvojčki Marijo Ano ter Viktorijo 800 lir iz Ducejevega nagradnega sklada.

— **Triestinski verzi.** Izšla je nova zbirka pesmi A. Speranta pod naslovom »K luči« (Verso la luce). V tej pesniški zbirki, ki je bila natisnjena v Foccardijevi tiskarni v Capolistriji, so po večini obdelani zanimivi triestinski motivi.

— **Kontrola o najemnini v kopaliških središčih.** Prefekt v Triestu je izdal poseben odlok, po katerem morajo vsi najemodajalci apartmanjev in sob v Opicini, Grignanu, Gradu in Muggi sporočiti pokrajinskemu turističnemu uradu najemninsko ceno z označbo poteka sklenjenega najemninskega dogovora.

— **Mož s steklenim očesom ji je odgriznil kos ustnice.** Pred pristojnim sodiščem v Triestu se je moral zagovarjati 43letni postrešček Ivan Stanich, ki je v mestu zelo znan kot mož s steklenim očesom. Bilo je 28. junija 1941, ko se je sprl s svojo prijateljico Ano Petener. V tem razpoloženju je zasadil Petenerjevi svoje zobe v zgornjo ustnico ter ji je dobršen del odgriznil. Stanich je bil zaradi tega obsojen na 6 let in 4 mesece ječe z vsemi zakonitimi posledicami.

— **Nezgode.** 46letna Katarina Germanis iz ulice Crosada 18 si je pri padcu na stopnicah poškodovala levico; 9letni Renzo Zini iz ulice De Amicis 17 si je med igro s sovrstniki zlomil desnico v zapestju; 18letni Enzo Danieletto iz ulice dei Mirti 3 je dobil pri trčenju tramvaja in avtokara poškodbe na bradi ter komolcu; 7letno Ano Ursella iz ulice Mazzini 11 je povozil avto na Ponterosu ter je dobila poškodbe na zatilniku; v kamnolomu v Monrupinu si je resno poškodoval hrbtenico 46letni Anton Gherzo iz Fogliana. Vsi poškodovanci se zdravijo v bolnici Kraljice Helene, kjer se zdravijo tudi 19'etni Emil Narlelli, ki si je pri padcu v kinematografu ranil koleno, 85letna vratarica Marija Marussi iz ulice Cereria 15, ki ima zlomljeno levico v zapestju, ter 58letni Primož Tamburlini, ki si je pri delu v kamnolomu poškodoval levo nogo.

— **Prodoren uspeh triestinske pevke v rimski operi.** Rimski in triestinski listi poročajo zelo obširno o prodornem uspehu, ki ga je dosegla odlična operna pevka Rina Pellegrini iz Trieste na odru Kr. opere v Rimu kot Rosina v Rossinijevem »Seviljskem brivcu«. Njen sijajno šolani sopran je vzbudil obilo pohvale in priznanja.

Švedska ima 4000 strahov

Švedska ima mnogo starinskih gradov, pa tudi mnogo strahov. Neki švedski list je nedavno poročal, da veruje švedsko ljudstvo v 4000 strahov. Polovica strahov prebiva v starih plemiških gradovih. Skoraj vsak starinski grad ima svoje strašilo, ki se izprehaja ponoči po grajskih sobanah in hodnikih. Seveda pa velja tudi za švedske strahove znani rek, da so v sredini votli, okrog jih pa nič ni.

POMIRJENJE ŽIVCEV

in spečnost dosežete, če pijete dnevno zdravilno in krepilno Ambroževo medico, katero dobite le v Medarni, Ljubljana, Židovska ulica 6. 87

Inserirajte v „Slov. Narodu“

Ob 45 letnici ljubljanske mestne elektrarne

Nekaj zgodovinskih podatkov — Vloga in pomen ljubljanske elektrarne v razvoju mesta — Kako je naraščala proizvodnja in potrošnja električnega toka v Ljubljani

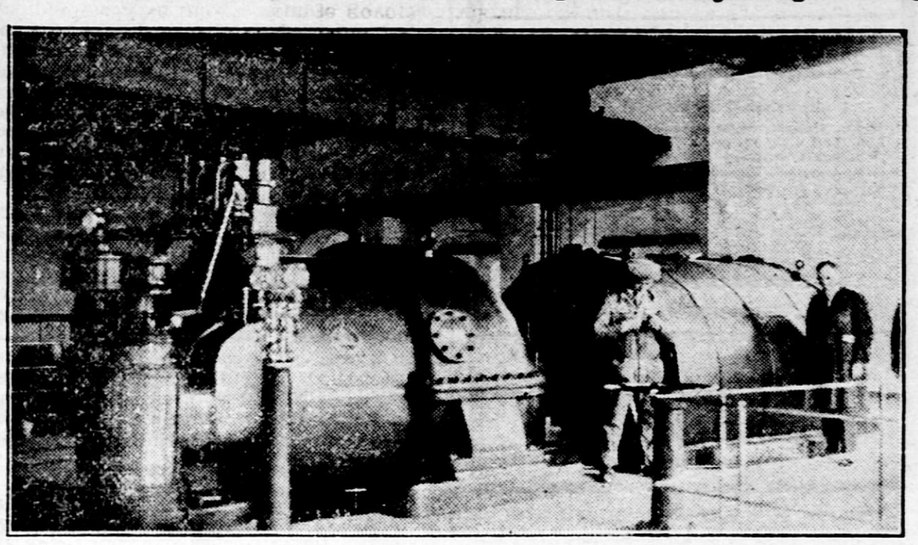

Nova turbina z generatorjem v ljubljanski elektrarni

Ljubljana, 19. junija

Svetovna zgodovina elektraren kot industrijskih podjetij nam pove, da se je začela elektrika prvič industrijsko pridobivati in izkoriščati že pred dobrimi 100 leti (okoli l. 1840). V prvem desetletju jo lahko označimo več ali manj kot poskusno. Najmočnejši podnet je prišel, ko je bila žarnica toliko izpopolnjena, da se je mogal praktično uporabljati za električno razsvetljavo. Uporaba električnega toka za razsvetljavo se je izredno naglo širila in elektrarne so okoli l. 1880 stopile v novo razvojno razdobje. V kratkih desetletjih so zabeležile nesluten vzpon, ki še ni niti do današnjih dni zaključen.

V devetem desetletju prejšnjega stoletja so po vsem civiliziranem svetu gradili elektrarne. Mesta so bila med prvimi interesenti in dejansko so tudi prve elektrarne po svoji moči namenjene in sposobne predvsem za razsvetljavo mest ali mestnih delov. Težnja po električni razsvetljavi pa se je neustavljivo širila in gradile so se vedno večje elektrarne, ki so zalagale z električno že zelo velika potrošna področja.

Ljubljanska elektrarna je bila zgrajena l. 1897

V tem splošnem zanimanju za električno razsvetljavo se je želja po njej pojavila razmeroma zgodaj tudi v naših krajih. Ljubljanski občinski svet je sklenil zgraditi mestno elektrarno l. 1897.

Kakor moramo občudovati naprednost tedanjih mestnih očetov, pa je treba ugotoviti takoj, da glede izbere kraja, kjer naj elektrarna stoji, niso mnogo razmišljali. Smotrnost obratovanja in cenenost bi zahtevali, da stoji elektrarna čim bliže železnice oziroma vode. Za obratovanje sta potrebna voda in premog in stroški so tem nižji, čim bližje je oboje. Postavitev elektrarne v današnji Slomškovi ulici ni ustrezala v nobenem izmed navedenih ozirov. Elektrarna mora črpati vodo za napajanje kotlov iz vodnjakov ali iz mestnega vodovoda, premog pa prevažati z vozovi ali avtomobili s kolodvora.

Ko bi bili zgradili elektrarno na primernejšem kraju ob vodi, bi mogli speljati do nje poseben tir. S tem bi mogli prihraniti ogromne vsote, kar nam bo jasno, če pomislimo, da je elektrarna v svojih 45letih obstoja in obratovanja prepeljala s kolodvora v svoja skladišča že na tisoče ton premoga. Sicer je bila med tem enkrat priložnost, da bi to napako vsaj deloma popravili. Bilo je to ob povečanju obrata. Prestavljanje bi pa pomenilo uvajanje dvojnega obrata, kar bi se zopet ne izplačalo.

Razvoj do l. 1925

V začetku elektrarna ni imela veliko konsumentov in zadostovala sta dva parna stroja po 200 k. s., ki sta bila neposredno povezana z dinamo stroji za obratno napetost 300 voltov s pripadajočimi kotli. Pomisliti moramo, da so tedaj Ljubljančani predvsem uporabljali v svojih obratih in stanovanjih plin, ki se je uveljavil že mnogo prej, ker je mestna plinarna delovala že od l. 1861. Lep zaslužek je bil obljubljen akviziterjem, ki jih je zaposlila elektrarna, da bi pridobivali meščane za električno razsvetljavo. Ti posredovalci so dobili od vsake nove žarnice 1 goldinar, kar je bilo za tedanje čase zelo veliko. Za malenkostni promet govori tudi dejstvo, da je elektrarna obratovala samo ponoči, medtem ko je podnevi počivala.

Polagoma pa so se meščani le začeli vnemati za električni tok in njegove prednosti. Tako pove zgodovina elektrarniškega obrata, da so l. 1899 montirali že drugi parni stroj s 400 k. s. Napredek je bil odtlej vedno večji in elektrarniški obrat vedno bolj zaposlen. Najlepša bodočnost se je odprla elektrarni, ko so začeli v Ljubljani l. 1901 graditi tramvaj. Elektrarna je začela obratovati že podnevi in ponoči. Dobavljanje elektrike za pogon tramvaja pa je zahtevalo nekaj preureditev, ker je tramvaj uporabljal tok napetosti 500 voltov. V elektrarni so postavili transformator, ki je izpreminjal napetost 300 voltov v 500 voltov.

L. 1905 so ponovno dokupili nov parni stroj, tokrat že za 800 k. s. Sedaj je bila elektrarna opremljena že s stroji s skupnim učinkom 1600 k. s., kar je potem zadostovalo za nadaljnih 20 let, čeprav se je krog konsumentov elektrike vedno bolj naglo širil. Zlasti so se meščani preorientirali na elektriko med svetovno vojno, ko je morala plinarna zaradi pomanjkanja premoga ustaviti svoj obrat. Tedaj so mnogi prestopili v »tabor« elektrike in v njem ostali tudi potem, ko je plinarna zopet začela delovati.

Nepričakovan naval pa ni bil povšeči niti elektrarni sami. Poraba toka je presegala njene proizvajalne sposobnosti in v prvih letih po prejšnji svetovni vojni so morali celo na vse načine uporabo električnega toka omejevati. V nasprotju z mirnodobsko cenovno politiko, ko se je konsumentu, ki je uporabil veliko toka, nudilo posebne olajšave, so takrat tok tistemu, ki ga je porabil več, zaračunavali celo dražje. Seveda tako stanje ni moglo dolgo trajati in Ljubljana, ki se je na vseh področjih naglo razvijala, je morala kmalu načeti tudi ta problem.

Leta 1924 so sklenili elektrarno povečati

Kakšna je bila proizvodnja toka, dolžina omrežja in število konsumentov v prvih povojnih letih nam povedo številke, objavljene v statističnem letopisu. L. 1921 je znašala dolžina omrežja 116 km, kar se potem ni izpremenilo do l. 1928. Število konsumentov je kljub temu naraščalo. L. 1921 je bilo konsumentov 2472, do konca l. 1924 pa se je njih število pomnožilo že na 3265. Med tem ko je elektrarna leta 1921 proizvedla toka 1,578.142 kwh, je že leta 1923 prekoračila 2 milijona kwh in dosegla konec l. 1924 2,118.091 kwh.

Problem povečanja ni bil enostaven in zbudil je v javnosti največji odmev tako med strokovnjaki kakor med občinstvom. Prvotni predlog je šel zatem, naj bi se zgradila posebna vodna centrala na Savi. Kot kraja sta se navajala Medvode in Tacen, razen tega so se zanimali tudi za Kamniško Bistrico in potok Otavščico pri Borovnici. Prav tako je bilo zanimanje za centralo, ki bi se zgradila na Ljubljanici v mestu.

Potreba po rešitvi problema je bila bolj pereča, kakor je bilo mogoče pričakovati, da se bodo strokovnjaki v svojih predlogih zedinili. Tedanji gerentski svet je sklenil sezidati stavbo in postaviti vanjo Dieslove motorje. Centrala je začela obratovati že v novembru l. 1925.

Uvedba modernega sistema trofaznega toka

Ta priložnost je bila tudi najbolj primerna za razne preuredbe, od katerih je bila najvažnejša uvedba sistema trofaznega toka. Centrala je proizvajala tok 6000 voltov in ga potem s pomočjo transformatorjev spremenila v tok 380 voltov za pogonske potrebe in v tok 220 voltov za razsvetljavo. Istočasno je bilo treba preurediti precej omrežja v mestni okolici, da je odgovarjalo novim zahtevam trofaznega toka. V središču pa je še več let ostala uporabna napetost 300 oziroma 150 voltov.

Toka je bilo sedaj naenkrat zopet dovolj, toda tudi potrebe so bile znatne. Do konca l. 1928 se je število potrošnikov in odjemalcev toka mestne elektrarne podvojilo. Konec l. 1928 jih je bilo že 7656. V tem letu je bilo razširjeno tudi omrežje, ki je doseglo skupno dolžino 164 km. Sporedno s tem je seveda naraščala tudi proizvodnja. V petih letih, od l. 1924 do l. 1928 vključno, je proizvodnja narasla za 1 milijon kwh in dosegla 3,102.656 kwh.

Novo povečanje je bilo izvedeno, ko je aprila l. 1930 stopila v obrat nova parna turbina. Pri vseh priložnostih se je med tem opuščal stari istosmerni tok in uvajal tudi v središču mesta novi trofazni tok.

Nujno je novo povečanje

Omrežje mestne elektrarne se je odslej stalno širilo. Mestna elektrarna je začela oddajati tok v Moste, Ježico, Vič, Rudnik in Štepanjo vas. Povečala in ojačila je razsvetljavo po mestnih ulicah, obenem pa oddajala vedno več toka industriji.

Omrežje se je v pičlih dveh desetletjih po svetovni vojni od l. 1921 do l. 1939 petkrat povečalo in je merilo l. 1939 588 km. V istem času se je število odjemalcev podesetorilo. L. 1939 jih je bilo 26.362. Enako je naraščala tudi proizvodnja. L. 1939 je Ljubljana porabila že 13,453.938 kwh toka ali približno devetkrat več kakor l. 1921. Razvoj podjetja je razviden končno tudi iz porasta števila žarnic. Dočim jih je bilo l. 1925 le 56.000, so jih 10 let kasneje našteli že 126.000.

Mestna elektrarna v rezervi

Do pomembnega preobrata v zalaganju Ljubljane z elektriko je prišlo l. 1934. Tedanji občinski svet je sklenil zadostiti naraščajočim potrebam tako, da pritegne kot dobavitelji električnega toka elektrarno Česenj in pa Kranjske deželne elektrarne, mestna elektrarna pa naj bi stopila v rezervo in proizvajala le, kolikor bi bilo nujno potrebno, če bi ta ali oni vir odpovedal.

Še l. 1934 je mestna elektrarna proizvedla 5,676.332 kwh toka, naslednje leto pa že samo 141.839, l. 1937 celo 37.215 kwh, nekaj več pa v naslednjih dveh letih. Ostalo oskrbo sta si približno na polovico razdelili obe omenjeni elektrarni.

V novem položaju postaja pomen mestne elektrarne zopet večji, v kolikor bo potreba, da bi prešla iz rezerve. Toda to se še računi bližnje bodočnosti. Dejstvo je danes, da ima mestna elektrarna za seboj že 45 let izredno plodnega in gospodarsko za procvit Ljubljane zelo koristnega dela. Možje, ki so jo gradili najbrže niso slutili, da postavljajo temelje podjetju, ki bo v nekaj desetletjih navezana nanj že vsaka mestna hiša in vsak malo večji obrtni in industrijski obrat.

Osveta osleparjenega zlatokopa

Najprej je ubil sleparjevega sina in hčer, potem pa še njega

V Waikiki na Honolulu je bil nedavno umorjen eden najbogatejših Američanov William Upping. Že prej sta pa padla dva člana njegove družine kot žrtvi osvete osleparjenega iskalca zlata. Leta 1902, torej točno pred 40 leti, so našli kmetje v pogorju Amargosa v Kaliforniji zlato. Že teden dni pozneje je prispelo iz Kalifornije tja več sto iskalcev zlata in v naslednjih mesecih jim je sledilo 6000 moških in žensk, ki so bili navzlic svarilu oblasti zapustili svoje domove, poklice in družine, da bi našli v novo ustanovljenem mestu Rhyolite svojo srečo. Nekaj je bilo med njimi res tako srečnih, da so našli toliko zlata, da so z njimi obogateli, pretežna večina je pa propadala po žganjarnah in drugih beznicah. Mnogo je bilo tudi takih, ki so postali žrtve oderuškega in brezvestnega izkoriščevalca, nekega Williama Uppinga. Le-ta je sistematično izkoriščal iskalce zlata in jih spravljal na beraško palico.

Mnoge njegove žrtve so si končale življenje. Toda oderuha to ni prav nič ganilo. Ko poleti 1907 ni bilo mogoče najti nobenega zlata več in je večina zagrenjenih in razočaranih iskalcev zapustila Rhyolite, je obrnil Uppins kot eden zadnjih umirajočemu mestu hrbet. V petih letih si je pridobil veliko premoženje, seveda z metodami in sredstvi, ki so bila daleč od poštenja. Odpotoval je v Los Angeles, kjer je znal svoje bogastvo še razmnožiti. Volilnemu odboru demokratske stranke je dal na razpolago mnogo denarja in tako si je pridobil ta gentleman-gangster dobre poslovne zveze.

Leta 1930 se je preselil milijonar Uppins v Honolulu, kjer si je dal zgraditi krasno palačo, v kateri je hotel mirno uživati sadove svojega oderuštva. Toda mož ni našel tu zaželenega miru. Komaj je bil leto dni v Waiki, mu je umrla hči in sicer tragične smrti. Neznan zločinec jo je zadavil v njeni spalnici. Kmalu potel je obiskal edini sin svojega očeta. Tistega jutra, ko se je hotel vrniti v San Francisco, ga ni bilo več na izpregled. Oče je odšel v sinovo sobo in ga našel tam obešenega. Kriminalna policija ni mogla pojasniti zagonetnega zločina. Domnevala je, da je storil oba zločina neki Havajec iz sovraštva do Američana.

Zdaj je pa umrl nasilne smrti še Uppins sam, star 74 let. Tri krogle so mu prestrigle nit življenja. Policija je osumila umora in aretirala njegova slugo, ki je tudi priznal, da je umoril oba Američanova otroka. Uppins da ga je pred 40 leti v Rhyolite upropastil, obenem je pa pognal na beraško palico in v obup več sto iskalcev zlata. Že takrat je hotel izročiti brezvestnega gangsterja sodišču, toda po ameriških zakonih mu ni mogel do živega. Slučajno je pa leta 1938 zvedel, da išče Uppins slugo in sprejel je to službo samo zato, da bi se mogel končno osvetiti oderuhu, ki ga je pred 40 40 leti pahnil v pogubo. In to se mu je tudi posrečilo.

Nobenega strahu pred klimakterijem!

Pri ženskah nastopi navadno med 48. in 50., pri moških pa med 50. in 60. letom

Preosnova človeškega organizma med tako zvanim klimakterijem zahteva kot stanje telesne in duševne razdraženosti posebno pozornost. Pod klimakterijem razumemo tista leta, ko nastane preosnova v funkciji spolnih žlez postaranega človeka. Pri ženski se pokaže klimakterij v prenehanju delovanja spolnih žlez, na zunaj pa v prenehanju menstruacije, kar se zgodi navadno med 48. in 50. letom. Pri moškem se vleče pešanje delovanja spolnih žlez skozi več let.

Če je živel človek nepremišljeno, se navadno težko sprijazni s posledicami skromnejšega gospodarjenja s pojemajočimi močmi. To povzroča človeku tudi gotove težkoče. Napačno je seveda, če hoče moški prihraniti omejitev v uživanju alkohola in in nikotina do starih let, ko se že kažejo na srcu, ožilju in dihalnih organih težke posledice obojega zastrupljanja organizma. Če je človek skozi trideset let kadil cigarete ali vlekel pipo in če se začno polagoma kazati posledice tega na organizmu, kar utemeljuje prepoved kaje po zdravniku, ne doseže navadno prepoved nobenega uspeha, ker je že prepozno. Škodljive posledice so posegle že pregloboko, da bi jih bilo mogoče z omejitvijo še odstraniti. Da, pod gotovimi pogoji lahko povzročijo omejitve celo duševno obremenitev, ki ima za posledico poglobitev starostnih pojavov.

Ženske se med klimakterijem največkrat pritožujejo, da jim pritiska kri v glavo. To je tako zvana »leteča vročina«. Poleg tega so slabe volje, razdražljive in potrte. V tem štadiju mora mož pač potrpeti z ženo, saj sama ne more nič za to. Proti tej krizi v sodelovanju hormonov človeška volja sama ne zadostuje vedno. Človek, ki je doživel viharno pulziranje prvih hormonov, mora ko se postara, doživeti pač tudi življenjske funkcije organizma v drugačni obliki. To je pač naravni zakon in normalen razvoj, ki proti njemu človek ne more ničesar storiti. Obzirnost in potrpežljivost sta torej prvo in najpotrebnejše. Sčasoma ti pojavi sami po sebi zopet izginejo, v sodelovanju hormonov porušeno ravnotežje se obnovi in človek se zopet počuti dobro.

Tudi moški ima kot rečeno svoj klimakterij. Pri njem se kaže večinoma v neutemeljenih občutkih strahu, nespečnosti in močnejšem utripanju srca, za kar ne sme dolžiti raznih telesnih nadlog. Tudi slab spomin in brezbrižnost sta navadno značilna pojava pri moškem klimakteriju. Ti in podobni pojavi nastopijo pri moškem med 50. in 60. letom.

Tobačne nakaznice v Nemčiji

V Nemčiji so na novo uredili prodajo tobaka in tobačnih izdelkov. Tobačne nakaznice bodo izdajali v bodoče gospodarski uradi na podlagi postopka veljavnega za izdajanje živilskih in oblačilnih nakaznic. Vojaki dobe tobačne nakaznice pri pristojnih vojaških edinicah. Tobačne nakaznice dobe moški, ki so izpolnili 18 leto, vojaki pa ne glede na starost, dalje ženske od izpolnjenega 25 do 55 leta. Ženske izpod 25 in nad 55 let starosti lahko tudi dobe tobačne nakaznice, če dokažejo, da imajo pri vojakih moža ali vsaj neporočenega sina. Vojaki na dopustu in službenem potovanju dobe tobačne nakaznice prav tako kakor osebe mudeče se samo začasno na državnem ozemlju. Tobačne nakaznice za ženske obsegajo samo polovico odrezkov. Vse tobačne nakaznice in izkaznice morajo imeti pečat dotičnega gospodarskega urada, ki jih je izdal, sicer niso veljavne.

Načeloma se v bodoče določa, da za izgubljene tobačne nakaznice ne bo mogoče dobiti nadomestnih. Civilne osebe, ki zapuste državno ozemlje v svrho zaposlitve ali iz drugih razlogov, razen če potujejo poslovno, morajo vrniti pristojnim gospodarskim uradom tobačne nakaznice. Za vojake in oficirje bodo pa izdane posebne odredbe.

Zveza slovaških visokošolcev

Slovaški parlament je odobril osnutek zakona o ustanovitvi Zveze visokošolcev. Enotna organizacija vseh slovaških visokošolcev je bila ustanovljena v okvirju Hlinkove stranke. Po novem zakonu morajo biti včlanjeni v Zvezi visokošolcev vsi redni slušatelji slovaških visokih šol, v kolikor so slovaške narodnosti in slovaški državljani. Tudi slušatelji drugih narodnosti, ki nimajo lastne akademske organizacije, lahko pristopijo h skupni zvezi. Ker obsega Zveza visokošolcev vse slovaške slušatelje, izgube svoj pomen vse dosedanje organizacije z enakimi cilji. Zato bodo razpuščene in njihovo premoženje preide na novo organizacijo. Izvzete so samo akademske organizacije z verskimi in kulturnimi cilji. Te lahko obstojajo še nadalje.

Smrt madžarskega ministra

Madžarski minister za preskrbo general Györffy-Bengyel je podlegel težki srčni bolezni. Star je bil šele 56 let. Udeležil se je prve svetovne vojne. Leta 1936. je pa postal v vojnem ministrstvu šef oddelka za dobavo materijala. Leta 1940. je bil imenovan za namestnika vojnega ministra. 15. septembra 1941 pa je postal minister za preskrbo. Vlada je odredila pogreb na državne stroške.

Nemčija prevzela luksemburške železnice

Do 10. maja 1940. so vladale v železniški upravi in prometu Luksemburške razmere, ki so nujno zahtevale remeduro. Obe glavni železniški progi, Wilhelm Luxemburg in Princ Heinrich proga, kakor tudi na ti dve priključene državne ozkotirne železnice, so se upravljale ločeno. Obenem so bile pa usmerjene enostransko na zapad. Zdaj je pa prevzela Nemčija vse luksemburške železnice, ki jih bo v bodoče upravljala uprava nemških državnih železnic.

Evropska šahovska zveza ustanovljena

Med šahovskim turnirjem v Solnogradu so se vršila posvetovanja delegatov 13 narodov o ustanovitvi Evropske šahovske zveze. Predsedstvo prevzame državni vodja Fiehler iz Münchena, podpredsednik bo državni svetnik Ferraris iz Rima, tajnik pa Erhard Post. Evropska šahovska zveza priredi v septembru v Münchenu prvi evropski šahovski turnir.

D. Du Maurier: 23

Prva žena

Roman

Ta bolečina v želodcu je nesmiselna, saj sem tako srečna. Živci, kakopak. In to čakanje: predsobje pri zdravniku. Koliko bolje in naravneje bi bilo konec koncev, ko bi oba hkratu stopila v salon, držeč se za roke in smehljaje se drug drugemu; in on bi ji moral reči: »Zelo rada se imava pa se misliva poročiti.«

Rada se imava, zaljubljena sva. Doslej še ni bil omenil ljubezni, ni mi rekel, da je zaljubljen. Morda ni bilo časa za to. Vse se je bilo zgodilo tako iznenada, v tem, ko je zajtrkoval. Pomarančno mezgo, kavo in tisto mandarino. Ne, saj ni utegnil. Mandarina je bila res grenka. Ne, ni mi bil rekel, da je zaljubljen. Samo to, da se poročiva. Bil je kratek in stvaren: zelo originalen je bil. In, mar ni originalna snubitev najlepša? Bolj odkritosrčna je. Ne takšna, kakor vse. Ne tako, kakor mladi fantje, ki klatijo nič koliko neumnosti, sami pa ne verjamejo niti polovice. Ne takisto, kot je govoril prvikrat, ko je snubil Rebeko... Proč, proč s to mislijo. To je prepovedana misel, ki jo vdihavajo peklenski duhovi. Poberi se, satan. Na to ne smem misliti, nikoli, nikoli ne. Ljubi me, Manderley mi hoče pokazati. A kdaj bosta nehala govoriti, kdaj me pokličeta noter?

Evo, na posteljni mizici je ležala tista zbirka pesmi. Pozabil je bil, da mi jo je posodil. Torej mu ni mogla biti kdo ve kako pri srcu. »Daj,« je šepetal demon, »odpri jo pri naslovni strani Saj to bi rada, mar ne? Odpri jo pri naslovni strani.« Kje neki, sem rekla jaz, samo spraviti bi hotela knjigo, k drugim rečem. Zehaje sem se naslonila na mizico; vzela sem knjigo, pri tem pa se mi je noga zapletla v vrvco električne svetilke, in spotaknila sem se... Knjiga mi je padla iz roke, se prevrnila in se odprla pri naslovni strani. »Maksu — Rebeka.« Bila je mrtva, in nápak si je beliti glavo zastran človeka, ki je mrtev. Mrtvi spe mirno spanje, trava raste na kraju njihovega počitka. A vendar, kako žive so bile te črke, kako polne moči! Čudne črke, čisto poševne. In tisti črnilni madež. Takšen, kot je bil včeraj nastal. V potnem kovčegu sem poiskala škarje ter izrezala list; pri tem sem se kakor zločinka kradoma ozirala preko rame.

Izrezala sem ves list, gladko, brez zobčastih robov; knjiga je bila na oko nova, kakor da se je ne bi bil nihče dotaknil. Raztrgala sem list na majhne koščke in jih vrgla v koš za papir. Nato sem znova sedla v oknjak. A tisti koščki papirja v košu mi niso dali miru; morala sem vstati in pogledati za njimi. Tudi zdaj, ko je bil list raztrgan, se je črnilo gosto in črno odražalo na papirju; pisava je bila še vedno tako živa kakor prej. Vzela sem škatlico vžigalic in zažgala koščke. Plamen je imel lepo barvo: požiral je papir in krivil robove; drzne črke so polagoma izginjale. Kmalu je ostal od koščkov zgolj siv pepel. Črka R je izginila nazadnje: zvijala se je v plamenu in se za hipec vsa vzbočila navzven, da je bila videti večja ko kdaj. Nato se je tudi ona scvrknila, in plamen jo je uničil za zmerom; niti pepel ni bila več, neotipljiv prah je postala... Stopila sem k umivalniku ter si oplaknila roke. Zdaj mi je bilo bolje, mnogo bolje. Imela sem tisti občutek novote in snažnosti, ki nas navdaja, kadar na novega leta dan obesimo novi koledar na steno. Prvega januarja. Ista svežina me je prevzemala, isto veselo zaupanje.

Vrata so se odprla, on je stopil v sobo. »Vse v redu. Najprej ji je od presenečenja beseda obtičala v grlu, a zdaj ji že odlega. V pisarno stopim in poskrbim, da še pride na prvi vlak. Za hipec je malce omahovala... nemara se ji je oglašalo daljno upanje, da nama bo za pričo pri poroki, toda bil sem zelo odločen. Pojdite zdaj in govorite z njo...«

Da je zadovoljen, ni rekel, niti ni govoril o sreči. Ni mi segel pod pazduho, da bi me odvedel v salon. Nasmehnil se je, mi pomignil in odšel. Z negotovimi koraki, preplašena kakor hišna, ki so ji vpričo tretjih ljudi odpovedali službo, sem stopila v sobo gospe Van Hopperjeve.

Stala je pri oknu in kadila cigareto. Nikoli več ne bom videla te čokate, smešne postave z jopico, napeto od velikih prsi, s smešnim klobukom pošev na glavi.

»Torej?« Njen glas je bil trd in suh, z njim gotovo ni tako govorila. »Način, kako ste znali igrati svojo dvojno vlogo, je vsekako vreden poklona. Pač res, da tihe vode globoko dero! A dajte, povejte, kako ste to napravili?«

Nisem vedela, kaj naj odgovorim. Način, kako se je smehljala, mi ni ugajal.

»Moj vpliv je bil pač res prava sreča za vas. Zdaj razumem, kako so vam minevali dnevi in zakaj ste bili tako raztreseni! To so bile torej vaše teniške vaje! A povedali bi mi bili lahko.«

»Odpustite mi,« sem dejala.

Čudno me je pogledala, kakor bi me z očmi tipala od glave do nog. »Rekel mi je, da se želi poročiti čez nekaj dni. Tudi v tem je sreča, da nimate svojcev, ki bi vam zadajali mučna vprašanja. Pha, meni nič mar, jaz si umijem roke. Vprašujem se le, kaj poreko njegovi prijatelji, a to je njegova stvar. Ali se zavedate, da je mnogo starejši od vas — za več let starejši?«

Šele dva in štirideset jih ima, in jaz sem stara za svoja leta,« sem odvrnila.

Zasmejala se je in otresla pepel cigarete na tla. »To je res!« je rekla. In gledala me je, še in še, kakor nikoli dotlej. Tehtala me je, preudarjala moje vrline in napake kakor sodnik na živinski razstavi. V njenih drobnih očeh je bilo nekaj inkvizitorskega in skrajno neprijetnega.

»Povejte mi,« — njen glas je postal zaupljiv, kakor bi govorila prijateljica s prijateljico — »ali sta storila kaj takega, kar ni prav?«

Spomnila sem se šivilje Blaizove, ko mi je ponujala deset od sto.

»Ne vem, kaj hočete reči,« sem odgovorila.

Urejuje Josip Zupančič — Za Narodno tiskarno Fran Jeran — Za inseratni del lista: Ljubomir Volčič — Vsi v Ljubljani